

Стенографски дневник

НА

76. заседание

Четвъртък, 29 май 1947 г.

(Открито в 15 ч. 40 м.)

Председателствувал подпредседателят Атанас Драгиев. Секретари: Ефрем Митев и Илия Радков.

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.	Стр.
Съобщения:		(Първо четене — продължение на разискванията)
Отпуски	43	Говорили: Атанас Мишков
Питания	43	Никола Петков
Запитване	44	
По дневния ред:		Дневен ред за следващото заседание
Проект-конституция на Народната република България.		

Председателствуваш Атанас Драгиев: Има нужното число народни представители. Обявявам заседанието за открито.

(От заседанието отсъствуват следните народни представители: Ангел Бъчваров, Ангел п. Илиев, Андрей Михайлов, Атанас Лерински, х. Атанас Попов, Борис Тасков, Веселин Дашия, Витан Цветанов, Георги Костов, Георги Михайлов Добрев, Гочо Терзиев, Грудн Атанасов, Димитър Чорбаджиев, Димитър Панайотов, Енчо Стайков, Жейка Хардалова, Желю Иванов, Захари Христов, Иван Никол, Иван Бешев, Иван Зурлов, Иван Пешев, Иван Чуков, Илия Игнатов, Йордан Панайотов, Коста Крачанов, Крум Кюлявков, Кръстю Стойчев, Кръстю Добрев, Любен Гумиерев, Марко Пенчев, Мата Тюркеджиева, Младен Биджов, Младен Големански, Никола Янев, Пело Пеловски, Петко Арабаджиев, Петър Бомбов, Първа Димитрова, Стефан Цанов, Стойне Лисийски, Стоян Гуров, Тодор Самодумов, Юсни Еминов, Янчо Георгиев и Янко Комитов)

Председателството е разрешило отпуск на следните г-да народни представители: Ангел Държански — 1 ден, Борис Чанджиев — 1 ден, Иван Гергов — 2 дена, Никола Гьорговски — 1 ден, Панчо Жеков — 2 дена, Петко Арабаджиев — 2 дена, Петър Сърбински — 1 ден, Руся Петкова — 1 ден, Стоян Павлов — 12 дни, Георги Александров Божков — 4 дни и д-р Георги Петков — 1 ден.

Има постъпили заявления от следните г-да народни представители, с които молят да им се разреши отпуск и съгласно правилника следва да се иска разрешение от Народното събрание.

Народният представител Андрей Пенев иска 23 дни отпуск по болест. Ползувал се е досега с 90 дни. Моля ония г-да народни представители, които са съгласни да се разреши на народния представител Андрей Пенев 23 дни отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Ахмед Якубов иска 7 дни отпуск. Ползувал се е досега с 20 дни. Моля ония г-да народни представители, които са съгласни да се разреши на народния представител Ахмед Якубов 7 дни отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Борис Стоев иска 23 дни отпуск. Ползувал се е досега с 13 дни. Моля ония г-да народни представители, които са съгласни да се разреши на народния представител Борис Стоев 23 дни отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Васил Иванов Василев иска 24 дни отпуск. Ползувал се е досега с 24 дни. Моля ония г-да народни представители, които са съгласни да се разреши на народния представител Васил Иванов Василев 4 дни отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Деню Николов Попов иска 24 дни отпуск. Ползувал се е досега с 15 дни. Моля ония г-да народни представители, които са съгласни да се разреши на народния представител Деню Николов Попов 24 дни отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Димитър Стоименов иска 18 дни отпуск. Ползувал се е досега с 12 дни. Моля ония г-да народни представители, които са съгласни да се разреши на народния представител Димитър Стоименов 18 дни отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Дочо Шипков иска 27 дни отпуск. Ползувал се е досега с 12 дни. Моля ония г-да народни представители, които са съгласни да се разреши на народния представител Дочо Шипков 27 дни отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Емил Антонов иска един ден отпуск. Ползувал се е досега с 35 дни. Моля ония г-да народни представители, които са съгласни да се разреши на народния представител Емил Антонов още един ден отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Желязко Стефанов иска 6 дни отпуск. Ползувал се е досега с 23 дни. Моля ония г-да народни представители, които са съгласни да се разреши на народния представител 6 дни отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Иван Делев иска 28 дни отпуск. Ползувал се е досега с 2 дена. Моля ония г-да народни представители, които са съгласни да се разреши на народния представител Иван Делев 28 дни отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Иван Христов Чуков иска 20 дни отпуск по болест. Ползувал се е досега с 13 дни. Моля ония г-да народни представители, които са съгласни да се разреши на народния представител Иван Христов Чуков още 20 дни отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Илия Добрев иска 23 дни отпуск. Ползувал се е досега с 23 дни. Моля ония г-да народни представители, които са съгласни да се разреши на народния представител Илия Добрев 23 дни отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Костадин Велев иска 20 дни отпуск. Ползувал се е досега с 29 дни. Моля ония г-да народни представители, които са съгласни да се разреши на народния представител Костадин Велев 20 дни отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Марин Тинчев иска 23 дни отпуск. Ползувал се е досега с 33 дни. Моля ония г-да народни представители, които са съгласни да се разреши на народния представител Марин Тинчев 23 дни отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Никола Минчев иска 23 дни отпуск. Ползувал се е досега с 16 дни. Моля ония г-да народни представители, които са съгласни да се разреши на народния представител Никола Минчев 23 дни отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Петко Деков иска 15 дни отпуск по болест. Ползувал се е досега с 30 дни. Моля ония г-да народни представители, които са съгласни да се разреши на народния представител Петко Деков още 15 дни отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Стойне Лисийски иска 20 дни отпуск по болест. Ползувал се е досега с 13 дни. Моля ония г-да народни представители, които са съгласни да се разреши на народния представител Стойне Лисийски 20 дни отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Тано Цолов иска 23 дни отпуск. Ползувал се е досега с 14 дни. Моля ония г-да народни представители, които са съгласни да се разреши на народния представител Тано Цолов 23 дни отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Янко Костадинов иска 23 дни отпуск. Ползувал се е досега с 31 дни. Моля ония г-да народни представители, които са съгласни да се разреши на народния представител Янко Костадинов 23 дни отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Съобщавам на г-да народните представители, че е постъпило питане от народния представител Иван Копринков относно някои нередовности по снабдяването. Питането ще бъде изпратено на министъра на търговията и продоволствието, за да се определи денят за отговор.

Постъпило е също питане от народния представител Коста Луличев относно възпрепятстването върху работниците печатари и сътрудниците на в. „Свободен народ“ да не бъде отпечатан бр. 89, с дата 29 май т. г. Въпросното питане ще бъде изпратено на министър-председателя, за да определи деня за отговор.

Коста Лулчев (СЛ): Г-н председателю! Понеже въпросът е спешен — касае се до спирането на един ежедневник, касае се до насилни върху работниците да изгълнят своя професионален дълг — аз ви моля да наредите в най-скоро време да се отговори на това питане и да се вземат мерки да престанат тия произволи, за които аз най-енергично протестирам.

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни) Ясно, ясно!

Един от опозицията: Искаме още утре да се отговори.

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни) Постъпило е запитване до г-на министър-председателя от народния представител Дино Тодоров относно лошото третиране на новобранците от трудовите войски, разпределени на работа из страната. Запитването ще бъде изпратено на министър-председателя, за да определи деня за отговор.

Минаваме към дневния ред:

Първо четене на проекта за конституция на Народната република България — продължение на разискванията.

Има думата народният представител Атанас Минков.

Атанас Минков (зв): (От трибуната. Посредният с ръкопескани) Г-жи и г-да народни представители! Пристъпваме към най-важната, най-тежката и най-отговорната задача, която народът ни възложи в изборите за Великото народно събрание на 27 октомври миналата година.

Въпросите, които са свързани с тая голяма задача, трябва да бъдат обсъдени от всички ни — правителство и опозиция — с надлежната държавническа сериозност, спокойно и с надлежното задълбочаване. Обичам да вярвам, че в дебатите ще бъде запазен необходимия тон на спокойно и зряло обсъждане тия отговорни и важни въпроси.

Когато се говори за новата конституция, нам ни се прави упреъкът, че ние не трябва да пристъпим към създаване на нова републиканска народна конституция, а трябва да се върнем към старата търновска конституция, която трябва да претърпи някои изменения в духа на новите демократични завоевания. Тоя упрек ни се прави най-много от страна на опозицията, като се изтъква като най-важен и съществен аргумент обстоятелството, че Отечественият фронт преди 9 септември и след 9 септември е издигнал като лозунг възстановяването на търновската конституция и че има специален пасаж в програмата на правителството по тоя повод.

Аз мисля, че в случая има едно недоразумение. Вярно е, че Отечественият фронт преди и след 9 септември издига като лозунг, като искане, възстановяването на търновската конституция, обаче тоя лозунг има съвършено друго съдържание, а не съдържанието да бъде разбран като едно интегрално възстановяване на старата търновска конституция с всичките и постановления. Не вярвам, че ще се намери представител от опозицията, който ще иска да бъде възстановена търновската конституция в ония отдели, в които се урежда въпросът за монархията. Не вярвам, че някой от опозицията ще иска да бъде възстановена търновската конституция в ония пасаж, където властта на Великото народно събрание е ограничена, в ония пасаж, в които за вечни времена се закрепостява монархическият режим, за да не може да бъде променен даже и тогава, когато народът иска това с грамадно болшинство.

Касае се да се възстановят ония конституционни гаранции — свободата на словото, на печата, на мисълта, на събранията — които са основата на всяко демократично развитие. (Ръкопескани от опозицията)

Рада Ноева (к): Защо ръкопескат?

Атанас Минков (зв): Обаче това не значи, че ние като сме поели един ангажимент да възстановим търновската конституция след великото дело на 9 септември, в което са участвували и водачите на опозицията — в първия кабинет след 9 септември участвуваше и Никола Петков като министър без портфейл, като едно отговорно лице и представител на една партия, заедно с министър-председателя Кимон Георгиев — те ще отречат амбицията, естествената и благородна амбиция на тия, които извършиха делото на 9 септември, да си създадат една своя народна конституция, в която положението на търновската конституция, за която говорих, да легнат в основата — както са легнали в основата на проекта, изработен от комисията, който ни се представя сега.

Никой не може да твърди, че в проекта на новата републиканска конституция — която, вярвам, че Парламентът ще приеме — тези положения от търновската конституция липсват. Те не само са легнали в основата на този проект, но те са и разширени, за да няма никаква непълнота или неяснота относително тяхното прилагане.

Обаче аз мисля, че има и други съображения — във от благородната амбиция на новото дело след 9 септември — които ни дават основание да имаме своя нова народна конституция, да искаме да не вземаме за основа търновската конституция. Най-напред търновската конституция, независимо от нейните демократични положения, е свързана в нашите спомени със съществуването на нашата монархия. Тая търновска конституция още след създаването ѝ уважавани народни представители и народни представители, заочна да бъде незначителна от представителите на монархията. Съгласно първоначалния текст на конституцията, изработен в 1879 г., държавният глава, респ. князът, за да се подчертае демократическият характер на българския народ, носеше скромната титла „Негова светлост“. Това е първоначалната титла, която българският

народ допусна на своя държавен глава. Обаче още със стъпването си на българска земя, избраният тогава княз Батемберг остана недоумен от тая титла и още в първите дни на своето властване започна да нарушава конституцията, като намира своите послушни министри от консервативната партия, които той назначи — въпреки че в Учредителното събрание либералната партия имаше грамадно болшинство — да го титулуват с „Негово височество“.

Още неизсъхнало мастилото на търновската конституция, в 1881 г. княз Александър Батемберг, по внушение на своите немски съветници от Хесен суспендира търновската конституция и опита да управлява въпреки всякакви конституционни ограничения. За щастие на българския народ, волен от тогавашната своя интелигенция, събраха в редовете на либералната партия, тоя опит на Батемберг пропадна безславно и в 1883 г. конституцията беше възстановена.

В 1891 г. Стамболов, за да закрепим положението на новоизбрания княз Фердинанд Сакскобурготски, непризнат тогава от великите сили, а най-много от нашата велика освободителка Русия, измени търновската конституция, като даде възможност, първият наследник на държавния глава да не бъде от господстващата тогава православна вяра, каквато изповядваше грамадното болшинство от българския народ, а да бъде от друго вероизповедание. С това, разбирате се, се подчерта от страна на тогавашните управляващи, че се държи не толкова сметка за големите държавни интереси — защото с това се дразнеше нашата освободителка, защото с това се увреждаше националното достойнство на българския народ — а се подчерта неговото желание да секрепи личният авторитет на княз Фердинанд.

В 1911 г. с злополучното изменение на чл. 17 от конституцията, по силата на което изменение се даваше възможност и право на държавния глава да сключва политически договори без предварителното знание и одобрение на Народното събрание, окончателно се закрепил в България личният режим. И постановленията на тоя чл. 17 са източник на всичките злини, които сполетяха българския народ и на двете последващи го национални катастрофи.

Най-сетне, уважаемо Събрание, самите постановления в конституцията търпят известни тълкувания, страдат от един органически недостатък, че не са ясни. Вие знаете големите борби около духа на нашата конституция, които се водиха както в нашата литература, така и тук в Парламента. Спореше се дали България е конституционно-парламентарна държава или е една държава по типа на германските държави, по типа на германския райх, където държавният глава има право да назначава безотговорно своите министри без те да изхождат и да се съобразяват с настроението на Парламента.

Вам е известен големият двубой, който се водеше тук в Парламента през 1903 г. между тогавашното правителство на Рачо Петров и опозицията, водена от Стоян Михайловски и Найчо Цанов по въпроса какво е управлението в България — дали то е парламентарно или не е парламентарно. Вам е също така известно, че тълкувайки своеобразно духа и текста на нашата конституция, един министър тук от министерските банки се провикна, че в България няма никакво конституционно-парламентарно управление, че царят, респ. князът, има право да назначава министрите по свой избор и че когато той каже да си върват, те ще си вземат калпаците и ще си отидат. Вам е известно също така, че представителите на една sui generis демократическа партия, движени и ръководени от консервативните разбирания на конституционното право на германския професор и голям учен Лабанд, отричаха, че в България нашата конституция предвижда парламентарно управление, въпреки нейните постановления, че министрите са солидарно, политически и углавно отговорни пред Парламента.

Естествено е, че при това положение ние няма защо да се връщаме към търновската конституция, няма защо да искаме да я преправяме, а трябва да създадем нещо ново, като вземем от търновската конституция това, което е хубаво, а го поставим в новата народна републиканска конституция.

Най-сетне вам е известно, че в постановленията на търновската конституция Великото народно събрание беше ограничено в своята компетентност. Великото народно събрание не можеше да се свиква и да се занимава с изменение на конституцията дотогава, докато държавният глава е малолетен или има регентство. И най-сетне Великото народно събрание беше компетентно да се занимава с измененията в конституцията, които не са одобрени от държавния глава със специален закон, гласуван от Народното събрание.

Можем ли ние при това положение да оставим старата търновска конституция да служи за основа на едно ново положение, създадено след 9 септември 1944 г., едно положение, което е революционно и което издълго изменя политическите и социални отношения у нас, за да създаде един нов ред, едно окончателно скъсване със старото минало? Аз смятам, че това не може да бъде. И тъй от изтъкнатите от мене съображения на благородната политическа амбиция на новата ера, на новото дело, да имаме своя конституция, търновската конституция не може да служи за основа и при тези изказани съображения.

Когато се говори за проекта на конституцията, който е представен на вашето благородно внимание, първият упрек, който се прави както в печата, така и в комисията, е относително липсата на разделение на властите, относително единовластие — според нормите, които са установени в новата конституция — и относително всевластие на българския Парламент.

Г-жи и г-да народни представители! Ще ми позволите на един език, който да бъде достъпен на вас, да обясня тия принципи, срещу които се прави възбуждение от някои среди както от опозицията, така и във във печата.

Въпросът за разделения на властите не съществува практически в нито една страна. Теоретически, когато се говори за раз

желение на властите, мнозина се ползват от съчинението на Монтескио „Духът на законите“, в което той препоръчва да има разделение на властите. Едно внимателно прочитане обаче на текста на това знаменито съчинение, създадено в XVIII век, в навечерието на Френската революция, когато устоите на феодализма и на абсолютизма се разклащали в цяла Европа, ще ни даде възможност да разберем, че Монтескио не говори за никакво фактическо разделение на властите, и когато употребява този израз, той има пред вид тогавашното положение, когато властта беше всецяло дадена в ръцете на държавния глава, на монарха, който разполагаше и с законодателни, и със съдебни, и с изпълнителни функции. И понеже народните острадаха от това абсолютно съсредоточие на властта в ръцете на едно лице, тогава в ума на Монтескио се яви мисълта, че тези функции трябва да бъдат разделени — а не властта да бъде разделена — и да не се намират в ръцете на едно лице. Защото да се говори за разделение на властите, това е абсурд. Властта — това не е нищо друго, освен правото на държавната организация да създава норми, които имат принудителна сила, и да ги изпълнява.

Следователно, когато знаем това популярно определение на властта, и за най-непознатия с конституционните и правни документи ще бъде ясно, че властта не може да бъде разделена, и когато се говори за разделение на властите, трябва да се говори за разделение на функциите. Това разделение на функциите ние го имаме и в настоящия проект на конституцията. Ние имаме законодателно Събрание, ние имаме правителство, ние имаме съдилища, които прилагат законите и дават санкции срещу тези, които не се водчиняват на тях.

Вторият въпрос, който се повдига, г-жи и г-да народни представители, това е въпросът за всемогъществото на Парламента. Мнозина възразяват, че на Парламента се дава неограничена власт, че той заменява абсолютисткия монарх и има опасност за свободите на народа, когато на Парламента се дават такива големи права.

Г-жи и г-да народни представители! Аз не мога да се съглася и да споделя тези опасения. Политическата история от един век насам ни е дала хиляди доказателства, че парламентите никога не са били и няма да бъдат опасност за свободите на народите. От един век насам се води една грандиозна и голяма борба между Парламента, като изразител на народната воля, и представителите на короната, които представляваха старото абсолютно начало. Ние виждаме в класическата страна на парламентаризма, каквато е Англия, от един век насам да се води борба между парламента и държавния глава, за да увеличи парламентът своята власт. И ние знаем от конституционното право, че английският парламент е добил такава силна власт, че съществува една поговорка, че по-мощно учреждение от английския парламент няма, защото той може да направи всичко, освен мъжа жена и жената мъж.

Ако в една страна, където е запазен монархическият институт, където е запазена една горна камара на благородниците, съществува едно такова стремежение да се засили властта на долната камара, на парламента, колкото по-естествено ще бъде това в една демократична страна, каквато е нашата. И когато ние говорим за парламентарен режим, трябва да се разбере, че парламентарният режим се е развил в Англия, класическата страна на парламентарното управление, благодарение на тази неумолна борба между абсолютисткото начало, изразено в лицето на монарха като представител на всички власти, и привилегиите му да назначава и уволнява своите министри, и волята на народа. Тази борба се е парализа в един компромис, като държавният глава е запазил номинално привилегиите да назначава своите министри, а тези министри трябва да бъдат избрани измежду депутатите, които се ползват с доверие на народа. Това е в същност парламентарното управление. Ние виждаме в Англия, където има преживелици от миналото каквато е Камарата на лордовете, парламентът да се бори и демокрацията да се бори за намаление на властта на лордовете.

Паметни ще останат в историята на парламентарното демократично управление усилията на Лойд Джордж в 1910 г. да намали окончателно властта на горната камара и да я направи едно декоративно учреждение, каквото е то сега. До 1910 г. в Англия горната камара имаше правото, подобно на долната камара, да гласува и финансовите закони. И когато в 1910 г. Лойд Джордж внесе своя знаменит бил за *income tax*, за подоходния данък, срещу който се противопостави тогава цялата капиталистическа буржоазия, горната камара отхвърли законопроекта. Лойд Джордж разтури собственото си събрание, за да допита английския народ, и когато народът даде доверие, той ограничи властта на горната камара да се произнася по финансовите закони, и по такъв начин след 1910 г. в Англия, в която е запазен монархическият принцип, окончателно се затвърди демократичното управление и всесилието на английския парламент.

Нека вземем за пример, уважаемо Събрание, политическата и парламентарна история на Франция. Франция се управлява досега по конституцията от 1875 г. Тогава учредителното събрание, събрано във Версай, се люшкане между монархията и републиката и както ви е известно, републиката беше победена с един глас болшинство. Френската парламентарна и политическа история също ни посочва редица борби между парламента и изпълнителната власт, за да се изтърже всемогъществото на парламента. Вам ви са известни от историята големите борби, които воля френската демокрация по-късно генерал Вуланже от 1887 г. до 1890 г., който повел една силна агитация против всевластието на парламента и искаше да изтърже авторитета на една изпълнителна власт. В 1902 г. демократическите сили се обединиха и тогавашният кабинет на Валдек Русо събра в себе си както представителите на умерената левица, така и представителите на социалистическата партия и за първи път социалистическата партия в лицето на Милеран влезе в един буржоазен кабинет. А тогавашният водач на социалистическата пар-

тия, на социалистическото мнозинство, Жан Жорес, беше подпредседател на камарата. Защо се образува тази концентрация на републиката? Тя се образува, затова защото преди това в лицето на Феликс Фор, когато шовинистическите стрости бяха разгорещени, когато се правеха опити да се сваля републиката и да се установи един монархически режим, когато се използва Драيفусовата афера, за да се нанесе един решителен и последен удар на демократическите разбирания, във Франция се създаде една опасност от усиляване и зсильване на изпълнителната власт.

Най-сетне ние виждаме, че в 1924 г. стъпният той Милеран, който в 1902 г. влезе в кабинета на Валдек Русо, за да спаси републиката, се опита да използва своите прерогативи като държавен глава и да наложи на френския парламент един кабинет, който не отговаряше на волята и желанието на болшинството. Вам ви е известно, че тогава се образува кабинетът на народния фронт, който събори държавния глава Милеран. За щастие обаче на френския народ, неговите политически партии се издигнаха и нито една политическа партия не се съгласи да образува кабинет, и Милеран, който се беше отказал от своето минало на социалистически и демократически борец, който искаше да въведе един режим на диктатура, на личен режим на държавен глава, беше принуден под напора на общественото мнение да се откаже от своята висока длъжност да бъде председател на републиката. С това окончателно във Франция се утвърдиха демократическите принципи.

И ако във Франция, г-жи и г-да народни представители, сега, когато се гласуваха двете конституции, се повдига въпрос, повдигат се горещи дебати за една по-силна и по-авторитетна изпълнителна власт, за един по-силен и по-авторитетен кабинет на министрите, причините са в един основен недостатък от това време на френските демокрации — че кабинетите се сменяха и падаха по най-нищожни поводи и нямаше една силна, постоянна изпълнителна власт, която да може да изпълнява точно законите в страната. В нас тъй ли е, уважаемо Събрание?

Ние никога не сме имали един силен Парламент. Българският народ никога не се е радвал на един Парламент, който да може да наложи своята власт, своята воля на министрите и на държавния глава. Цялата наша политическа история, с изключение на няколко епизоди, е низ от грубо фалшифициране на демократическите постановления на търновската конституция и на избирани на народни представители не по истинската, нефалшифицирана воля на българския народ, а избирание с насилие по внушение на държавния глава, който избираше, мимо народната воля, мимо народните настроения, мимо желанието на политическите партии, своите политически съветници, които от своя страна с насилие и фалшификации избираха свое послушно парламентарно болшинство.

И ако има, г-жи и г-да народни представители, да се оплакваме от нещо, ние може би трябва да се оплакваме само от всесилието, както е било досега, на изпълнителната власт, а не да се оплакваме от всесилието на нашия Парламент. И ако във Франция все съществуват някои субективни, според мене, неоснователни причини да се иска засилване на изпълнителната власт, да й се даде един по-голям авторитет, да й се създава една по-голяма устойчивост, у нас тези причини не съществуват, защото българският народ е страдал от силна, груба диктаторска изпълнителна власт, която е извръзвала конституционните принципи и никога не ги е прилагала на дело. И аз смятам, че при историческите спомени, които са все още ясни в паметта на българския народ, един поник, едно желание да създадем един държавен глава, който да има по-големи функции, отколкото са предвидени в конституцията, един държавен глава, който да може да разтурва Парламента — такъв един поник не само че не е оправдан исторически, но според мене той е реакционен и може при слабото политическо възпитание на нашия народ и при липсата на традиции, каквито има в другите културни народи, да служи за основа на нов личен режим.

Г-жи и г-да народни представители! Аз мисля, че с тези няколко думи съм имал възможността да уложа, че у нас няма никаква опасност от всесилието на Парламента, че у нас не трябва да има никакви поводи и основания да искаме да се засили изпълнителната власт в лицето на Министерския съвет, а из-малко — в лицето на държавния глава, затова защото българската история, както казах, ни е дала обратни примери.

Най-сетне аз ще се позова на всесветската история. Никой народ г-жи и г-да народни представители, не е пострадал от всесилието на парламента. Могъществото на английската империя, обстоятелството, че тя владее света, се дължи на стабилитета на нейния парламент, на това, че там волята на народа винаги са я слушали и вземали под внимание и никога не са правили авантюри. Там е силата и успехът на английската империя. Всички други страни, които са страдали, са страдали поради липса на силен парламент, на силно обществено мнение, на един авторитет който да не позволява на изпълнителната власт, респ. на държавния глава, да върши авантюри мимо волята и желанието на своя народ.

Д-р Георги Петков (сЛ): Кой създаде терора в 1791 г. в Франция?

Атанас Минков (зв): Парламентът ли го създаде?

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звни) Моля, не прекъсвайте оратора. (Към оратора) Продължавайте!

Атанас Минков (зв): Прави ми се едно напомняне и аз благодаря на господина, който ме пресече, за да обясня че не може да става никакво сравнение между Парламента, така както се очертава не-

говата власт в тази конституция, която в много отношения прилича на сегашната френска конституция с много малко изменения, и конвентът. Конвентът беше едно народно събрание, което беше взело в ръцете си всички функции и на изпълнителната, и на съдебната власт. Вие знаете, че конвентът издаваше присъди и предаваше на съд и свои депутати, и граждани. Между конвентското управление и това управление, което е установено в проекто-конституцията, не може да има и сянка от съмнение, че няма разлика. Защото така, както са очертани правата и прерогативите, ако може да се каже, на нашия Парламент, те не го правят един конвент, и не може да се смята, че е конвент. Защото, г-жи и г-да народни представители, у нас Парламентът, какъвто и да е, ще трябва да държи сметка за общественото мнение. Политическите партии са именно затуй политически партии, защото те отразяват общественото мнение и държат сметка за него.

Един от опозицията: Парламентът отразява болшинството, а не общественото мнение.

Друг от опозицията: Чрез какво Парламентът отразява общественото мнение?

Атанас Минков (зв): Чрез изборите.

Същият от опозицията: Къде са вестниците?

Атанас Минков (зв): Ето защо, като имате пред вид, че мандатът на Народното събрание е четиригодишен, няма никаква опасност от всецелно на Парламента и не може да съществува такава опасност. Не може да се сравнява Народното събрание, така както е очертано в проекто-конституцията, с някакъв конвент. Защото нам е известно, уважаемо Народно събрание, от проекта, който вие сте чели, че Народното събрание не е така всецелно, както някоя си представят.

Най-напред, Народното събрание не може да изменя произволно основния закон. Чл. 87 от проекто-конституцията дава достатъчно гаранции, как ще става изменението на конституцията. Изменението на конституцията става, вярно е, с един закон, вотиран от обикновеното Народно събрание, обаче тоя закон трябва да бъде вотиран с 2/3 мнозинство от общото число на всички народни представители.

Иван Копринков (сЛ): Това е изменено. Конституцията ще се изменява с обикновено мнозинство.

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни)

Атанас Минков (зв): Най-сетне, уважаемо Народно събрание, тази изменената конституция и приета от Народното събрание трябва да бъде утвърдена от народа с референдум. Когато говорим за референдум, трябва да се прави разлика между референдум и плебисцит. Конституцията няма да бъде утвърдена с един плебисцит, а с референдум, така както беше утвърдено установяването на новата Народна република България с референдума на 8 септември 1946 г. Ето защо аз смятам, че Народното събрание не е всецелно.

В друга страна, ние имаме ред конституционни постановления, които ограничават всецелно на Народното събрание. Народното събрание може да издава закони, които да бъдат одобрявани от народа. Остава то, при изработването на законите, да посочи, кои закони, съществени и важни за нашия политически и стопански живот, ще трябва да бъдат одобрявани от народа.

Най-после, има едно последно ограничение на властта и на могъществото на Парламента. Това е, че ако Парламентът не може да излъчи министър-председател с мнозинство на повече от половината от общото число на народните представители, той се саморазтурва. Значи, ако Народното събрание не може да излъчи от своята среда лице, което да се ползува с доверието на мнозинството — половината плюс един — естествено, че това Народно събрание ще подчертае своята некадърност. И в конституцията е предвидено, че в такъв случай то се саморазтурва и народът ще трябва да се лита отново, за да избере едно по-жизнеспособно и по-отговарящо на народната воля Народно събрание.

Спирам се върху изпълнителната власт. Макар че изпълнителната власт, по моето изказване, представлявана от председателя на републиката, не бива и не трябва при нашите политически условия да бъде облечена с голяма власт, аз смятам, че така, както е установена нейната компетентност в проекто-конституцията, тя има не малка власт, за да привежда в изпълнение спокойно и без тревоги законите в страната. Министрите не са подложени на страх, че може да бъдат бламирани при всеки един отделен случай в Парламента. В самата проекто-конституция са поставени ограничения, при които въпросът за бламиране на министрите е поставен в строги рамки: трябва да се внесе предложение за бламиране на кабинета или на отделен министър и това предложение да бъде разисквано и прието с мнозинство от общото число на народните представители в едно от следващите заседания.

Това, което беше недостатък на френския парламентарен режим, се избягва в нашата проекто-конституция. Ние имаме вече един министър-председател, който се избира от Парламента; ние имаме вече министри, които се посочват от него на държавна глава и най-сетне имаме постановление, по което могат да бъдат бламирани министрите — обаче не инцидентно, не случайно, както ставаше във френския парламент, за да може да се променят кабинетите по два-три пъти в годината — а само след специален вот и като се даде възможност на министрите да се защитят и Народното събрание, когато зряло, спокойно едно предложение за бламиране на министри

По-голяма гаранция за стабилитета на изпълнителната власт, уважаем г-жи и г-да народни представители, ние не трябва да искаме. По-голямо увеличение на могъществото на изпълнителната власт ние, като истински демократи, особено ние от Народния съюз „Звено“, които държим за една истинска демокрация, които държим за истинската свобода на словото, на събранията, не можем да искаме. Не можем да искаме да се усили властта на изпълнителните органи, защото има по-голяма опасност от установяване в страната на един личен режим, когато бъде затвърдена и увеличена властта на изпълнителната власт, отколкото когато имаме един всемогъщ и силен Парламент, който ще държи сметка за волята на народа. Никога не е имало парламент, който да е бил диктаторски. Парламентът винаги е бил ограничен; той никога не е бил вечен.

Йордан Братков (зНП): Хитлер беше само канцлер и пак за влада всичката власт.

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни)

Атанас Минков (зв): Аз и по тоя въпрос ще ви говоря. Когато се касае до провеждане в действителността на един конституционни принципи, уважаем г-жи народни представители и г-да народни представители, не се касае само да имаме установени в една конституция конституционни норми, които да запазят свободите на народа — иска се един политически зрял народ, който да пази тия свободи. Каквито и норми да турите в конституцията, каквито и големи свободи да давате на народа, когато няма силни политически партии, които да бранят тази конституция, когато няма политическо съзнание в народа, безспорно тази конституция ще стане мъртва буква и ще дойдем до този смешен случай, който стана в 1882 г. в египетския парламент: когато се избира министър-председател от парламента и когато той дохожда в парламента и вижда, че едни от депутатите са седнали на пейките отляво, а други — отдясно и казал, че не може така, отляво ще бъде опозицията, а отдясно — правителството, всички хукнали да се бият, кой да вземе мястото в дясно!

Един от опозицията: Днес така ли е?

Атанас Минков (зв): Естествено, за да може да има една жива конституция, за да може тя да се приведе в действие, трябва да има едно издигнато гражданско съзнание. Сега не е така. И аз съжалявам господина, че обижда българския народ. Българският народ в продължение на 60 години от освобождението му от турско робство се е борил за своите свободи.

Един от опозицията: Точно така!

Атанас Минков (зв): Вие трябва да знаете, г-да, че в първите години след нашето освобождение, княз Батемберг, вместо да повери управлението в ръцете на либералната партия, го повери на консервативния кабинет Бурмов-Греков, въпреки че беше два пъти бламирано консервативното правителство и се избираха представители на либералната партия. Но тогава начело на българския народ стоеше една честна интелигенция, която беше вярна и гореше от спомените на освободителната война, не беше корумпирана, както се корумпира по-после. (Ръкопляскания от народните представители на Народния съюз „Звено“)

Един от опозицията: Защо направи Батемберг преврата? По волята на народа?

Атанас Минков (зв): Народът няма нищо общо с никакви преврати.

От опозицията: А-а-а!

Атанас Минков (зв): Народният съюз „Звено“ е една демократическа партия, която няма нищо общо с никакви преврати. (Възражения от опозицията)

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни)

Атанас Минков (зв): Тези пресичания не могат да ни засегнат.

Петър Братков (сЛ): Защо дойдохте на власт с преврат?

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни)

Атанас Минков (зв): Ако е въпрос за преврати да говорим — аз не искам да се ровя в политическата история, ...

Министър Христо Лилков: Продължавайте, г-н Минков.

Атанас Минков (зв): ... не е моя задача това, не е моя задача да провокирам, когато се обсъжда един важен законопроект. Аз мога да ви кажа от коя страна иде нарушението на конституцията.

Петър Братков (сЛ): Кажете, кажете!

Атанас Минков (зв): Аз мога да кажа, но няма да се поддавам на провокации. И ако искате да ме провокирате, това няма да бъде във ваша полза.

Петър Братков (сЛ): Кажете, кажете!

Атанас Минков (зв): Г-жи и г-да народни представители! С тези няколко думи аз се спирам върху основните начала на нашата нова

конституция и евентуалните критики и възражения, които може да се направят върху нея.

Най-сетне ще се спра върху един теоретичен въпрос: какво ще бъде управлението в нашата страна по новата конституция, ще ли бъде парламентарно или друго?

Г-жи и г-да народни представители! Аз смятам, че когато се употребява думата парламентарно управление, това понятие трябва да бъде разбрано в неговата същност. Парламентарно управление има в тези страни, където има държавен глава, който има юридическото право да избира, назначава и уволнява министрите, и един парламент, и където има едно съответствие между властта на държавния глава, бил той монарх или председател на републиката, и волята на парламента. Въз основа на това взаимодействие държавният глава упражнява правото си, прерогативите си, привилегиите си да назначава и уволнява министрите в съответствие с волята на парламента.

Нашето управление не е такова. Нашето управление е смесено, защото Парламентът посочва само министър-председателя, а министър-председателят избира своите министри, които държавният глава назначава. Тези министри впоследствие се явяват да искат вот на доверие от Парламента. В това отношение нашата конституция прилича повече на швейцарската конституция, според която всички министри се избират непосредствено от народното събрание и се уволняват от него.

Димитър Цветков (ЗНП): Но имат и самоуправление на кантоните. Имайте пред вид това.

Атанас Минков (ЗВ): Въпросът за самоуправлението на кантоните е свързан със съществуването на втора камара, за да се запази принципът на федерацията. (Възражения от опозицията)

В Съединените щати има сенат, който не е реакционно учреждение, а пази принципа на федерацията. В Швейцария има Conseil des États, Държавен съвет, който пази принципа на федерацията, Conseil National, който е народното събрание, и Conseil Fédéral, който е министерски съвет. В Съветския съюз има Съвет на народностите, независимо от Народното събрание, за да се запази принципът на съветската федерация. Там тези учреждения не са консервативни, не са реакционни.

Димитър Цветков (ЗНП): В проекта няма нищо подобно.

Атанас Минков (ЗВ): Не можем, г-да народни представители, да установим у нас втора камара. Тя не е нито по духа, нито по традициите на нашия народ, нито има исторически оправдания за нея. Аз казвам: в Съединените щати съществува един сенат, за да се запази федералното устройство на държавата, федералният принцип. Сенатът е представител на отделните щати. Съединените щати не са една унитарна държава, те са федеративна държава, която се състои от 48 държави, или щати, и всеки щат избира еднакво число сенатори, независимо от това, че единият щат може да има 1.000.000 жители, а другият щат — 8 или 10.000.000 жители.

В Швейцария втората камара, Conseil des États, също така се съставя равномерно от представители на всички държави или кантони. Двама представители праща кантонът Ури, който има 19.000 жители, двама представители праща и кантонът Берн, който има 600.000 жители. Но тези учреждения съществуват не като реакционни установления, за да се турят юзди на демократичното управление на държавата, а като една гаранция, че федеративното начало ще бъде почитано. Същото е и в Съветския съюз.

Един от мнозинството: В Балканската федерация ще има сенат.

Атанас Минков (ЗВ): Тогава може да има, както сега в Югославия има, съвет на отделните държави. Когато стане федерацията — дай Боже да стане! — тогава ще имаме сенат.

Его защо не трябва да се смесва съществуването на сенат, на втора камара в такива държави, каквито са Съединените щати, Съветският съюз и Швейцария, с положението, в което се намира България.

Единствената държава, в която е запазена втора камара, е Франция. Тя е запазила, уважаеми г-жи и г-да народни представители, сената не по искане на реакцията, не по искане на назадначавите партии, ако искате, а сенатът е запазен във Франция по искане на общественото мнение. Пред вид на това, че републиката беше установена само с един глас мнозинство, създаде се сенатът, за да пази републиката, понеже една голяма част от сенаторите бяха назначени от председателя на републиката. И трябва да признаем, че в големите смутни дни на буланжизма само френският сенат спаси френската република, спаси демокрацията в Франция. Обаче в България няма защо ние да установяваме втора камара, няма защо да създаваме едно „дедебелхане“, както се е изразил в Учредителното събрание покойният писател Петко Славейков, който защити еднокамарната система. У нас няма нито политически, нито социални условия, които да налагат съществуването на втора камара.

Г-жи и г-да народни представители! Ще ми позволите да се спра с няколко думи върху обществено-стопанското устройство на нашата държава. Вие виждате, в чл. 6 е казано, че трудът се признава за основен стопански фактор в държавата, която полага всеотдайни грижи за него. Аз вярвам, че срещу това основно положение в нашата проекто-конституция няма да се намерят хора, които да направят възражения нито тук, нито откъдето и да е. Само хора, които са врагове на демокрацията, които смятат, че трябва да съществува една привилегирована класа, която да управлява държавата, могат да се противопоставят срещу този основен принцип за защита на труда, който се издига в култ в новата демократична държава.

Аз обаче, г-жи и г-да народни представители, ще се спра върху онези положения, които уреждат въпроса за собствеността. През време на изборите, умишлено или неумишлено, от хора, които бяха заблудени или не разбират, се създаде едно убеждение, че проекто-конституцията установява у нас болшевишки строн, че у нас се въвежда интегралният комунизъм. Така се водеше агитацията от някои много искрено, от някои много демагогски. Вярно е, че в проекто-конституцията е казано, че собствеността е обществена; на държавата, общините, кооперациите и частните лица. Обаче от този израз, г-жи и г-да народни представители, никой не може да види заключението, че у нас се въвежда болшевишкият режим.

Обърнете закона за собствеността, имуществата и сервитутите, вижте даже и Code Napoléon, когато никой не може да вини, че е имал никакви симпатии към комунизма или към какъвто и да е трудова демокрация; разгледайте и турския закон за земята, ще видите, че и там са поставени тези постановления: че собствеността принадлежи на държавата, общественията и частните лица. Въпросът е в това, че в нашата конституция е постановено каква е собствеността — въпросът е какви гаранции се дават за съществуването и запазването на частната собственост.

Един от опозицията: Дайте гаранциите!

Атанас Минков (ЗВ): Г-жи и г-да народни представители! В конституцията е казано, че частната собственост и нейното наследяване се признават и защитават от закона. Частната собственост не може да бъде отчуждавана, освен при нужда от обществен характер. И най-сетне частната собственост, която е придобита с труд и стойност — против което никой от тази страна (Сочи опозицията) не трябва да прави никакви възражения — ще се намира под особеното покровителство на българската Народна република. Питам ви аз, г-жи и г-да народни представители, които говорите за търновската конституция, в нея има ли тези резки установления, каквито има в настоящата конституция, за да не се събуди никакво съмнение, че частната собственост ще бъде зачитана и пазена?

Рангел Даскалов (ЗНП): Там е казано, че частната собственост е неприкосновена.

Атанас Минков (ЗВ): Там е употребен един израз, който няма никакъв логически смисъл. Там е казано, че „частната собственост е неприкосновена“, обаче веднага следва алинея втора, че частната собственост „може да бъде отчуждавана“ за обществена полза. И въз основа на тия конституционни норми ние виждаме, че собствеността е отчуждавана систематически от освободението на България досега, без никой да е казал, че е нарушена конституцията. Частната собственост се отчуждава, когато трябва да строим железници, когато трябва да правим пристанища.

Рангел Даскалов (ЗНП): Само че не чрез експроприация, а сега става така.

Рада Ноева (К): Защо приказвате глупости?

Атанас Минков (ЗВ): Къде е това? Аз говоря по конституцията, не говоря по въпросите на ежедневно управление, които нямат нищо общо. (Възражения от опозицията) И по-напред правителствата са правили престъпления, когато са отчуждавали в известни случаи собствеността на българските граждани, без това да е имало каквото и да е отношение с текстовете на конституцията. Аз говоря по текстовете на конституцията. Ако някой е вършил произвол или върши произвол, това е отделен въпрос. Аз говоря за конституционните гаранции, които се дават тук за нашата собственост.

Рангел Даскалов (ЗНП): Няма никакви гаранции, г-н Минков.

Атанас Минков (ЗВ): По-големи гаранции от тези общи установления ние не можем да искаме, щом е казано, че собствеността ще бъде отчуждавана срещу справедливо възнаграждение.

Най-сетне, г-жи и г-да народни представители, нека да се запомним с понятието „частна собственост“ и да му дадем съдържание. Аз по идеология от 40 години поддържам, че частната собственост на дребните земеделци, на занаятчиите и на дребните търговци е основа на демократичното развитие на страната и на свободите на нашия народ.

От опозицията: Браво!

Атанас Минков (ЗВ): Обаче това не значи, че собствеността трябва да бъде всемогъща, че собствеността трябва да бъде неограничена и че трябва да бъде изключителен двигател в нашата държавна политика. Когато се говори за частна собственост, тя трябва да бъде разглеждана от гледище на социалполитическите условия на страната и от гледище на моралните принципи, които са легнали в основата на всяко обществено. Ние, звенарите, които поддържаме частната собственост, поддържаме само оная частна собственост, която гарантира свободното съществуване на човека и която не прави друго роб.

Един от опозицията: Ти си се променил.

Атанас Минков (ЗВ): Не съм се променил. Аз имам случай тук да говоря, когато се гласува законът за двегодишния стопански план, че още след освобождението на България не комунизъмът, а Каравелов прокарва един най-революционен закон за национализация на Народната банка. Нима вие искате да дадете Народната банка в ръцете на акционерите?

Един от опозицията: Никой не иска.

Атанас Минков (зв): Тогава какво искате? Каравелов, въпреки съпротивата на Батемберг, въпреки съпротивата на консерваторите, създаде българските национални железници. Нима вие искате железниците да ги дадем като частна собственост в ръцете на акционерни дружества, както беше баронхиршовата линия?

Кочо Бонев (зНП): (Възразява)

Атанас Минков (зв): Това, което говорите, няма нищо общо с предмета. Аз съм за свободните кооперации. Аз съм 40-годишен кооперативен деятел и смятам, че кооперациите могат и трябва да се развиват при свобода. Никога кооперациите не могат да бъдат създадени насилно. Това трябва да го разберете.

Рангел Даскалов (зНП): Кажете го това на г-н Югов.

Атанас Минков (зв): Когато се говори за собствеността, ние говорим за тая собственост, която създава свобода на човека и която му дава възможност да вложи своя труд, своята енергия и своя интелект. Обаче когато се касае до мероприятия, които са монопол, до предприятия от общо национално значение, там не можем да се явим покровители на тази собственост, а и вие не можете, ако искате да бъдете искрени демократи. Аз бих искал, тук да издигнете голяма лозунг, че искате да дадете държавните железници и Народната банка в ръцете на частния капитал!

Пола Драгойчева (к): Ако имат възможност, ще го направят.

Атанас Минков (зв): Ето защо ние сме за покровителството и над всичко на тая частна собственост, в която се влага трудът на собственика и която го прави свободен в обществото. Естествено, ние не можем да бъдем за една собственост, при която този, който я владее, прави другите робни, а себе си свободен.

Ето защо аз смятам, че така както са постановленията на чл. 10 от конституцията, те създават много по-голяма гаранция за запазване на частната собственост, отколкото търновската конституция, където само с няколко изречения се говори за частната собственост. И когато ние говорим за частната собственост, ние не можем и не трябва да правим демагогия, че частната собственост трябва да бъде разпространена върху всички стопански обекти. Частната собственост ще бъде запазена там, където се прилага трудът, енергията, умът и знанието на личността — било в дребната, било в средната, било в едрата индустриална собственост. Там където тая собственост има чисто монополен характер, там където тя използва ресурсите на държавата било с мита, било с данъци, за да експлоатира населението, там където тя прави другите робни, а не свободни господари — така както ги прави трудовата частна собственост — там ние не можем да се явим нейни покровители, така както не са се явили нейни покровители и нашите големи реформатори Каравелов и Цанков, когато в 1881 г. са създали тия големи социални реформи.

Вярвам, известно ви е, че в Англия още не е национализирана Банк оф Ингленд. И досега са запазени правата на частните акционери. Този голям въпрос за национализирането на мините, който сега се повдига там, ние го имаме разрешен още преди 60 години. У нас едни от най-големите, най-важните, най-доходните минни, карвинг са минни „Перник“, са национализирани още преди 60 години. У нас и железниците са национализирани. Това показва, че тия хора, които тогава са държали за собствеността, не са я разбирали в нейния реакционен смисъл — такава собственост, която иска да владее над работната маса, която иска да използва привилегиите на държавата. И аз смятам, че частната собственост, дотолкова доколкото тя е плод на труда, на енергията, на знанието, на ума, дотолкова доколкото ще създаде човека свободен, дотолкова доколкото тя ще създаде народно благоденствие, била тя едра или дребна, трябва да бъде запазена, и ние свята ще я пазим. Това е разбирането на Народния съюз „Звено“. Тия гаранции ние ги имаме в чл. 10.

Един от мнозинството: Гаранции за ограбеното няма никога. Всичко се взима.

Рангел Даскалов (зНП): А ограбеното от 9 септември?

Атанас Минков (зв): Г-жи и г-да народни представители! Ще се спра върху последния въпрос във връзка с нашето държавно устройство и във връзка с функциите на Парламента — на така нареченото право на отзоваване на народния представител. По този случай, г-жи и г-да народни представители, аз имам възможност да се изкажа в комисията, на която бях член по волята на българския Парламент. Правото на отзоваване съществувало отдавна в английския парламент; съществувало и в руската конституция; въвежда се сега и в българската конституция като едно ново начало. Когато се касае за използването на това право за отзоваване, аз смятам, че в България е малко по-тежък и че трябва да бъде разглеждан с надлежната сериозност. С това право трябва да се манипулира много предпазливо и внимателно, защото това право може да създаде олигархия на политическите ръководства, или да бъде използвано от властта, за да се установи един личен режим в нашата страна. (Ръкоплескания от опозицията).

В Съветския съюз правото на отзоваване е много ясно установено, защото там има еднопартийна система. При тази еднопартийна система избирателите, които са избрани в даден окръг, извън всякакъв съмнение, ако той не се ползва с тяхното доверие, може да бъде отзован по реда, указан в избирателния закон, по същия ред, по който той е избран за народен представител. И в Англия, където

това право съществува, и там то лесно може да се прилага. Вие знаете, че в Англия съществува почти дупартийна система от векове насам. Вън от историческите партии консервативната и либералната, а сега лейбъристката и консервативната — либералната партия вече играе второстепенна роля — в Англия няма други партии. В Англия съществува така наречената конюнминална система. Там всеки депутат се избира в една определена колегия. Няма колегиален избор да се избират по трима или четирма народни представители в една избирателна колегия. Там се провежда избор за избран той, който спечели болшинство. Естествено е, че в Англия правото на отзоваване може да бъде реализирано по много лесен начин. Ако един народен представител е изгубил доверие, при тази дупартийна система и при това едноименно избиране, при едноименни колегии, щом избирателите са против него, те имат право да го отзоват. И трябва да ви кажа, уважаеми г-да народни представители и представителки, че не са малко случаите, когато народни представители, без да става нужда да ги отзовават, сами са си давали оставките, за да проверят разположението на избирателите си към тях.

Петко Търпанов (сЛ): Не е вярно!

Атанас Минков (зв): Има, има.

Петко Търпанов (сЛ): Не е вярно!

Атанас Минков (зв): В България обаче, г-жи и г-да народни представители, това право, което е установила конституцията като един контрол на народа срещу всемогъществото на Парламента, ще трябва да бъде много внимателно използвано. И когато се говори в комисията, решени се само да се установи този принцип, като се предостави в избирателния закон да бъде определена процедурата. Тогава аз и г-н Коларов поддържахме, пред вид на многопартийната наша система, пред вид и на това, че у нас избирателната система е колегиална, пред вид на това, че у нас е запазено пропорционалното представителство, правото на отзоваване да бъде предоставено на съответните върховни управителни тела на партиите. Обаче, за да се предпази Парламентът и народът от създаването на така наречените партийни династии, партийни олигархии, прие се, когато една партия поиска отзоваването на един народен представител, да се произнесе като върховен арбитър самото Народно събрание. И аз смятам, че в един бъдещ избирателен закон, пред вид на особеностите на нашата политическа система, пред вид на особеностите на нашия избирателен закон, отзоваването ще бъде уредено в духа на тия мисли, които се развиха и които нашият уважаем председател на Народното събрание и на републиката ги подчерта в комисията. (Възгласи от опозицията)

Рангел Даскалов (зНП): В конституцията е казано неопределено: от избирателите. От кои избиратели?

Атанас Минков (зв): В конституцията не можем да пишем всички случаи. Тогава тя трябва да бъде от 10,000 членове. За подложително законодателство няма да остане нищо. И ние трябва да заседаваме като Кромвеловия парламент 25 години. А ние нямаме това желание.

За съдебната власт. Права се упрек, че не е уредена достатъчно ясно в нашата конституция. Аз не виждам такава опасност.

Рангел Даскалов (зНП): Не смее да мръдне Александър Обболов

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни)

Атанас Минков (зв): Аз не виждам да съществува такава опасност от ясни текст на чл. 57, където е казано, че съдилищата прилагат законите точно и еднакво спрямо всички. Съдиите са независими и се подчиняват само на закона. Те произнасят своите решения и присъди в името на народа. Какво искате повече от това? В коя конституция има по-големи гаранции от тия, които тук са установени? Не се касае за едно приложение на законите и на конституцията, за едно ежедневие управление, което се намира винаги под контрола на Парламента. Ще говорим по този случай. И вие и ние ще си кажем думата. Но когато се създава една конституция, там се установяват общи принципи и няма защо вие да смесвате ежедневието на нашето управление с установяването на един основен конституционен начал, който трябва да легне в нашия основен закон. И затуй не трябва да ни занимават с тия въпроси.

Какви други текстове можем да поставим в нашата конституция? Единственото нещо, което бихме могли да искаме и за което аз съм съгласен, и от мое име го поддържам, то е да се прибави в конституцията, че ще се изработи специален закон за несменяемостта на съдиите, за да се запази тяхната фактическа независимост. Това може да стане. Това може да се прибави и в конституцията, а може да стане и с нашето положително законодателство.

Най-сетне, г-жи и г-да народни представители, възразява се против изборността на съдиите. Аз тази изборност не я виждам. Има изборност само на председателя на Върховния касационен съд, на председателя на Върховния административен съд и на главния прокурор на републиката. В същност, г-жи и г-да народни представители, това не е никаква изборност, защото и досега председателите на Върховния касационен съд, на Върховния административен съд и прокурора на Върховния касационен съд — както е в настоящия случай прокурорът на републиката — са назначавани с указ от министъра на правосъдието. Това ли искате да остане? Каква по-голяма гаранция искате за независимостта на нашите съдии от това, тия върховни магистрати да бъдат назначавани от същия Парламент, който винаги се намира под контрола на народа? От кого искате да бъдат назначавани?

Ето защо аз смятам, че когато тия върховни магистрати се избират от Парламента, това не е въвеждане началото на изборност в нашата магистратура.

Най-сетне вие не можете да се противопоставите против началото на въвеждане на народния елемент в българското правораздаване. Тоя народен елемент съществува във всяка културни страни. И аз като юрист трябва да съжалявам, че преди 20 и няколко години беше отменен институтът на съдебните заседатели по внушението на някои съдии — което бе основна грешка. Това, което създава гаранция на правосъдието в Англия, Франция и всички културни държави, това, което освобождава правораздаването от правна схоластика и го приближава до народа, това е институтът на съдебните заседатели. И аз се радвам, че този институт се въвежда.

Минчо Драндаревски (ЗНП): Това е една острия работа!

Атанас Минков (ЗВ): Аз бих желал да чуя от представителите на опозицията, че институтът на съдебните заседатели е острия и реакционна работа, за да ги види народът какви са демократи.

Когато се говори за съдебната власт, аз бих помолил Великото народно събрание да се съгласи, и в комисията да се приеме това, което стана във великия Съветски съюз: да се постави изречен текст, в който да се забрани прилагането на смъртното наказание за престъпления, извършени в мирно време. Това го предлагам от мое име и от чисто хуманитарни съображения. И смятам, че вие ще трябва в това отношение да последваме примера на великия Съветски съюз, който тия дни със специален декрет отмени за цялата територия на Съветския съюз прилагането на смъртното наказание в мирно време.

Димитър Георгиев (К): Много врагове и предатели на народа има още. Когато ги малко понечистим, тогава.

Атанас Минков (ЗВ): Мнозина се опасават от постановлението на чл. 55 от проекто-конституцията, където е казано: „Територията на Народната република се дели на области, околии и общини.“

Органите на държавната власт в областите, околии и общините са областните, околийските и общинските народни съвети, избирани от местното население.“

Така както е редактирано постановлението на чл. 55 от проекта на конституцията, някои събират опасност и удар върху местното самоуправление, особено с изрече, че те са органи на държавната власт. Г-жи и г-да народни представители! Тези опасения са съвършено неоснователни. Вземете който и да е курс по административно право, и вие ще видите, че местните самоуправителни тела, освен тия в федеративните държави, са органи на държавната власт. Те не могат да не бъдат органи на държавната власт, както са били и досега.

Петър Братков (СЛ): Това не е вярно.

Атанас Минков (ЗВ): Това е вярно.

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни)

Петър Братков (СЛ): Общинските съвети бяха автономни.

Атанас Минков (ЗВ): Общинските съвети са автономни. Те се избират от народа и това гарантира тяхната автономност и самостоятелност. Трябва да не разбираме основните принципи на административното право, за да говорим, че общинските, околийските и областните съвети могат да съществуват мимо властта на държавата и че те не трябва да изпълняват нейните функции. Те изпълняват нейните функции в границите на своите собствени интереси, в границите на своята собствена територия и са автономни само относително оная област, която непосредствено засяга техните местни интереси. И затова в конституцията е казано, че органи на държавната власт, областните, околийските и общинските съвети се избират от народа. Те не са нито околийски управители, нито областни управители, а те са общински, околийски и областни съвети, които се избират от народа и автономно управляват своята област, като изпълняват функциите, които им възлага държавата. (Възгласения от опозицията)

Вие може би искате да се вложи толкова съдържание в постановлението на чл. 55 от конституцията, че да има какво после да викате. Но аз никога от висотата на тая трибуна не мога да дам толкова реакционно тълкуване на чл. 55 от проекто-конституцията, каквото му дават вие. Местните органи няма да бъдат слепи подчинени органи на централната държавна власт. Те изпълняват само някои функции по делегация от централната власт, защото България е тяхна държава, защото те не са федеративни единици, а части от територията на България, както бяха досега съгласно членове 2 и 3 от конституцията, гдето се казва, че територията на България се дели на окръзи, околии и общини.

Един от мнозинството: Дай им аргументи от английската и от американската практика и теория и няма да те закачат тогава.

Атанас Минков (ЗВ): Аз благодаря, че ми се направи тази реплика, за да подчертая със съжаление, че тук от опозицията, където постоянно се говори за демокрация и свобода, се прави алюзия за тълкуване на чл. 55 от проекто-конституцията крайно реакционно, крайно несъстоятелно и неоправдано нито от научно гледище, нито от гледище на политическата практика. Никой не е мислил, няма да мисли и не може да мисли, че с постановлението на чл. 55 се отнема автономията на областните, околийските и общинските съвети да управляват местните си дела, но в кръга на законите на държавата и по делегация на държавната власт.

Друг е въпросът в швейцарските кантони, които са независими държави, и те не изпълняват една делегация на държавната власт, а те делегират права на централната власт за общата територия на републиката. (Възгласения от опозицията)

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни)

Атанас Минков (ЗВ): Г-жи и г-да народни представители! С тези няколко разяснителни бележки аз изказах мнението на нашата парламентарна група върху проекто-конституцията. Вие заявяваме, че ще гласуваме единодушно по принцип за този конституционен проект, така както е направен, с пожелание да се направят изказаните от нас поправки. (Ръкоплескания от мнозинството)

Позволете ми, г-жи и г-да народни представители, да завърша своята мисъл с отговор на оная реплика, която ми направи един от уважаемите представители на опозицията.

От мнозинството: „Уважаеми!“

Атанас Минков (ЗВ): Не е въпрос само да напишеш една конституция на Народната република България трябва да конституира конституционни гаранции на гражданите. Въпросът е тези гаранции да бъдат спазвани, тачени. (Ръкоплескания от опозицията) Каквито и конституционни гаранции да пишете, тогава когато имаме политически партии, които желаят да ги тачат, да ги зачитат, да ги изпълняват, да ги култивират в българския народ, те ще останат една мъртва буква. И аз смятам, че няма да се намери никой, нито в Отечествония фронт, нито в опозицията, който ще може да издигне глас на протест против тези принципи и който ще мисли да не ги изпълни и да ги заобикаля.

Ето защо аз смятам, че върховен дълг на нас от болшинството и на вас от опозицията е, ако вие искате искрено да действувате за затвърдяването на нашата Народна република, за запазване на демократическите придобивки след 9 септември да работим всеедно с народа за разяснение на тези конституционни принципи, да култивираме в него любов към свободата, към демокрацията, за да може той да я пазя от всички врагове, където и да бъдат те, за благо на този народ, за да може при режима на свободната Народна българска република българската демокрация да върви от успехи към успехи, от победи към победи в полето на веществената и духовна култура. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Атанас Драгиев: Давам 15 минути отиди.

(След отиди)

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни) Заседанието продължава. Има думата народният представител Никола Петков.

Никола Петков (ЗНП): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от опозицията) Г-да народни представители! Преди да изложа становището на Българския земеделски народен съюз...

Яни Янев (З): Зеленият!

Никола Петков (ЗНП): ... по правителствения проект за конституция на Народната република България, трябва да констатирам от името на Българския земеделски народен съюз, че тоя проект се предлага на обсъждане и гласуване в едно Велико народно събрание, което не изразява волята на българския народ (Ръкоплескания от опозицията), помече е резултат на избори, произведени при нечуван досега терор („Вярно!“ и ръкоплескания от опозицията), и се предлага в един момент, в който са отнети основните конституционни свободи — тая на печата и на словото и на сдружаванията. (Ръкоплескания от опозицията)

Не може да се говори за демократично управление, не може да се разглежда проект за конституцията, когато на по-голямата част от българския народ, на опозицията, е отнета свободата на печата и с това е отнета свободата на българския народ да изрази волята си по проекта за конституция. (Ръкоплескания от опозицията)

Днес е отнета свободата на печата на най-голямата политическа организация в страната — Българокият земеделски народен съюз („Вярно!“ и ръкоплескания от опозицията). Смях сред мнозинството) с фактическото спиране на нейния орган „Народно земеделско знаме“.

Отнета е също свободата на печата и на Работническата социал-демократическа партия (обединена) със спирането по измислени почводи и на нейния орган в „Свободен народ“. („Вярно!“ и ръкоплескания от опозицията) Снощното нападение на печатница „Народна камбана“, в която се печата в „Свободен народ“, е едно доказателство за начина, по който вие ще създадете и ще прилагате българската конституция. („Вярно!“ и ръкоплескания от опозицията)

По този повод на отправеното от мене питане до г-н министър-председателя, последният, въпреки повелята на правилника за вътрешния ред, според който министърът, до когото е отправено питането, е длъжен да отговори лично устно или писмено на питането, заяви в прочетения от бюрото отговор, че „съгласно достоверните сведения, с които разполагам, вестникът не излиза вследствие на частен конфликт между редакцията на вестника, от една страна, и издателницата, гдето се печата вестникът, както и организацията за разпространението на вестниците „Стрела“, от друга страна. Съществуващият конфликт би следвало да бъде уреден между двете заинтересовани страни. Съгласно същите сведения, редакцията не особено се старае да уреди тая частен конфликт, очевидно желаяйки с времешното неизлизане на вестника да злепостави българското правителство в чужбина. Но в такъв случай тя сама поема отговорността за това, че вестникът продължава да не излиза. Само по себе си се разбира, че правителството не може да заставява печатниците да печатат и „Стрела“ да разпространява един или друг вестник“.

Всички тия твърдения на г-н министър-председателя бяха опровергнати от предконгресното събрание на софийските работници по печата и производството на хартия, в което бе решено спирането на опозиционните вестници по чисто политически причини. Това им решение бе потвърдено и от конгреса.

Г-н министър-председателят на конгреса на работниците по печата и производството на хартия сам опроверга тия си твърдения. А унгарският делегат с изказването си потвърди нашето твърдение, че спирането на опозиционните вестници е едно международно решение.

Явно е, че не се касае за никакъв частен конфликт, а се отнема свободата на печата на опозиционните политически организации по чисто политически причини. Целта бе ясно изтъкната и от самия г-н министър-председател в конгреса — да се премахне свободното и обективно обсъждане и критикуване на политиката на правителството.

Това потвърждават и редицата статии, публикувани в комунистическия печат в които по партийна линия, българска и чужда, се запоява на работниците да не печатат и разпространяват опозиционните вестници.

Пеко Таков (к): Коя е тази „чужда“?

Никола Петков (ЗНП): Унгарска — както викат унгарците. — Предконгресното и конгресно решение на работниците по печата и вестникопроизводите от командитното дружество „Стрела“ е само изпълнение на тая заповед.

Изявленията на директора на дружество „Стрела“ г-н Георги Лажев и на директора на „Съединените печатници“ г-н Моис Ардити, направени пред собственика на печатницата, в които се набират в „Народно земеделско знаме“, и пред администратора на „Народно земеделско знаме“ напълно потвърждават това.

Твърдението на г-н министър-председателя, че правителството не може да заставя „Стрела“ да разпространява един или друг вестник, е също невярно. По силата на специален закон командитното дружество „Стрела“ има не само монопола, но и задължението да разпространява всички вестници без никакво изключение, толкова повече, че директорът и член-делегатът на дружеството се назначават от правителството. Всяка пречка и всеки отказ за разпространение е саботаж срещу закона и срещу свободата на печата, осветена от конституцията — чл. 79 на търновската конституция и чл. 78 на правителствения проект за конституция.

Разглежда се проектът за конституция внесен от едно правителство, което е загубило доверието на българския народ („Вяно!“ и ръкопескания от опозицията) и продължава да се крепи само с насилие. Последната вълна на терор, която залива цялата страна, е най-добро доказателство. Не само публичните, но и организационните събрания на опозицията станаха невъзможни, защото шайки и „неотговорни фактори“ ги нападат и малтретират жестоко, както това стана в Плевен, Видин, Габрово, Варна, Казанлък, Карнобат, Бяла черква, Бургас, с. Величково — Провадийско, с. Раково — Врачанско, София и пр.

Тук се внесе и питане, където за пръв път в анализите на българското правосъдие в сградата на един областен съд един обвиняем е бит, воден и конвоиран от милицията; защитниците му — плодовитият адвокат Трифон Мирчев и софийският адвокат Никола Брокзов — бити; и свидетелите народни представители Петър Сърбински, Емил Антонов и Борис Чанджиев също бити. (Смях сред мнозинството) Вие можете да се смеете така, както се смеят и героите на Чехов — през сълзи.

Яни Янев (з): Защитниците на Цанков — Никола Бронзов!

Никола Петков (ЗНП): Върху свободата на словото бе посегнато дори във Великото народно събрание, където бяха бити с юмруци и ритници народни представители, изключвани въпреки правилника за вътрешния ред, цели парламентарни групи. Неприкосновеността на народния представител остана празна дума.

Липса на свобода на печата, на словото, на събранията, ограничаване на частната собственост, граничеща с унищожаването ѝ — ето политическата обстановка, при която бе изработен и при която е подложен на обсъждане правителственият проект за конституция.

Естествено е че тая политическа обстановка е отразена в проекта за конституция.

Пред нас е новият проект за конституция, който ще замести търновската конституция. Самите съставители на проекта за конституция са били принудени да признаят историческата роля на търновската конституция — създаването на българската демократична държава, превръщането на довчерашия раб в пълноправни свободни граждани на една конституционна монархия с парламентарен режим.

Аргументите, дадени в мотивите на проекта, се състоят само в един аргумент, а именно той, че в търновската конституция е предвидена конституционната монархия. В мотивите не се казва обаче, че в чл. 153 на търновската конституция е предвиден парламентарен режим — най-отличителният белег на модерните демокрации.

Правят впечатление мотивите на проекта със своята партийна тенденциозност. Това е по-скоро една политическа, вестникарска статия, отколкото мотиви на проект за конституция.

Министър Антон Югов: Туй можем да слушаме само от Никола Петков.

Никола Петков (ЗНП): Това го казва и Вашият учител г-н Георги Димитров горе в комисията. Същата фраза, аз от него я взех. В 1879 г., когато бе изработена търновската конституция, малко бяха държавите, в които имаше истинска демокрация и парламентаризъм.

В повечето страни имаше почти неограничена монархия, и в страни като Германия и Русия имаше абсолютна монархия.

В търновската конституция са отразени идеите, легнали в конституциите на най-демократичните тогава страни, като Белгия, Англия, Франция, Съединените щати и Швейцария.

Търновската конституция е действително една от най-демократичните конституции. (Възгласи от мнозинството)

Неприложението на търновската конституция позволи на престъпната монархия да създаде личния режим и да доведе България до три национални катастрофи. Но в създаването на личния режим имат не малък дял от отговорност и послушните политически и партизански котеори и клики.

Най-доброто доказателство за това е, че когато управлението в България бе поето от големия българин Александър Стамболийски (Ръкопескания от опозицията) от името на най-голямата и най-народовластническа политическа организация — Българския земеделски народен съюз, на личния режим бе турен кръст. (Ръкопескания от опозицията)

Народовластническото управление на Българския земеделски народен съюз приложи търновската конституция, постави всекиго на мястото му, премахна личния режим и установи парламентарния демократичен режим на търновската конституция.

Цола Драгойчева (к): (Възгласява)

Никола Петков (ЗНП): Без да наруши търновската конституция, управлението на Българския земеделски народен съюз туря началото не само на политическа демокрация, но със своите икономически реформи — и началото на стопанската демокрация.

На 9 юни 1923 г. престъпната монархия и реакцията свалиха с кръв и насилие (Възгласи от мнозинството) народовластническото управление на Българския земеделски народен съюз, потъпкаха търновската конституция и възстановиха личния режим.

С историческия акт на 9 септември 1944 г. българският народ премахна завинаги монархията, личния режим; фашистката реакция в името на възстановяването на политическите права и свободи на българските граждани, предвидени в търновската конституция (Ръкопескания от опозицията) и понеже вчера се чете тук програмата на Отечествения фронт, ще си позволя и аз да прочета само две точки от нея, за едната от които българските граждани ще кажат дали е приложена. (Чете) „Възстановяване на конституцията и на всички права и свободи на българския народ, преустройство...“

Цола Драгойчева (к): Г-н Петков! Националният комитет отказва да подпише, че се възстановява търновската конституция. Вие много добре знаете спора.

Никола Петков (ЗНП): Ние знаем много добре, че това е едно двойно счетоводство на Комунистическата партия. В България друга конституция не е имало.

Цола Драгойчева (к): Не се прие търновската конституция при 13-те човека, а — в деветорката.

Никола Петков (ЗНП): Вие пращате тогава бележки. От нелегалния комитет на Отечествения фронт се прие. Вие не бяхте там. Вашият представител Кирил Драмалиев го прие. (Ръкопескания от опозицията)

Цола Драгойчева (к): Драмалиев не го е приел. Аз зная много добре.

Никола Петков (ЗНП): Моля Ви се! — И втората точка, която българските граждани ще кажат, дали е приложена, е следната: (Чете) „Преустройство на полицията и премахване на всички изключителни права които ѝ позволяват да изтезава гражданите и да върши издевателства над тях“ (Възгласи „Позор!“ и ръкопескания от опозицията)

Премахването на монархическия режим наложи и налага заместването на търновската конституция с нова републиканска конституция.

Но правата и свободите на българските граждани, предвидени в търновската конституция, са незаменими, защото в тях е събрано най-демократичното от френската и американска Декларации за правата на човека, от английския и белгийския парламентаризъм, и те трябва да легнат в основата на българската републиканска конституция. (Министър Радн Найденов прави с ръка жест спрямо Петков. Голям смях сред мнозинството)

При изработването на новата конституция не става въпрос за монархия или република. Тоя въпрос е във от спора, защото на 8 септември 1946 г. българският народ единодушно отрече монархията и установи републиката. (Възгласи от мнозинството)

Няма значение и теоретическият спор, дали VI Велико народно събрание трябва да се нарече учредително, или да остане само Велико народно събрание, поради членове 147, 131, 141 до 143 и 167 от търновската конституция.

Основната и отличителна черта на търновската конституция е, че в нея има гаранции за правата и свободите на гражданите. (Възгласи от мнозинството) „Гаранциите, казва френският професор конституционалист Есмен, са истински наложителни и задължителни закони“. Касае се да се гарантират права и свободи на гражданите срещу самия законодател, като му се запрети да издава закони, които стесняват или нарушават тия права и свободи.

Яни Янев (з): (Възгласява)

Никола Петков (ЗНП): Мотивите на проекта твърдят, че търновската конституция напълно игнорира понятието за народен суверенитет. А създателите на търновската конституция, Петко Славейков, Петко Каравелов, Марко Балабанов и всички други твърдят, че при създаването на търновската конституция всички са имали пред вид този суверенитет, мъчели са се да гарантират правата и свободите на българския народ.

Ето какво пише Марко Балабанов: (Чете) „Всички бяха свободолюбиви, всички се въодушевяваха от свободолюбиви мисли, всички бяха за свободна конституция. Бях взел със себе си, като представител в едно събрание за изработване една конституция, три-четири съчинения по конституционно право, но те в нищо не помогнаха. Нямахме възможност да се чуе ни глас, ни мнение на какъвто и да бе списател и публицист. Всички почти представители, доверени турски роби, изникнаха като сами от себе свършени конституционисти. Всички почти се явиха като представители от дълго време, свикнали с всички тъжкости и с всички механизми на конституционния режим. Вие сте чокон, подметате някоя си, на тъй наречените консерватори. — Шо е чокой? — попита един от тия последните, който слушаше за пръв път тая дума. Като му се разправи какво значи тя, „Но аз, побърза да каже той смаян, нямам на земята кълбо нито педя земя някъде, де глава просто да сложа, а вие ме наричате чокой!“ „Ние твърде добре виждаме где е сериозността, где са солидните знания, где е предвидливостта, но ние искаме да извлечем от последната наша война за България колкото можем повече нещо за либерализма в Русия, та затова и нашите симпатии отиват към крайните тук елементи“, казваше наивно един виден руски чиновник по гражданското управление. „Да приемем с готовност, да улесним колкото се може повече правото за публичните събрания за народа, викана някоя господар, това е славянски народен обичай. Славяните обичат да се събират, идете гдето щете и в каквото славянско седе искате, и там вие ще видите, как народът се събира свободно и как умело обсъжда той разни въпроси. За славяните митингите са естествено народно право. Не трябва сенат, не трябва втора камара, не трябва между народа и княза, не трябва стена между тях, княз и народ, те трябва да се споразумяват направо, без никакво посредничество.“

Най-доброто доказателство, че търновската конституция е зачала народния суверенитет и е поставила правата и свободите на българските граждани и тяхната воля в изборите над правата и прерогативите на монарха, са опитите на Александър Батемберг, на Фердинанд и на Бориса, с насилие и преврати да потлъчат търновската конституция.

Отличителната черта на новия проект-конституция на правителството е тая, че в нея липсват гаранциите за правата и свободите на гражданите срещу самия законодател. Много ясно това е изтъкнал и един от колективна на специалистите, най-компетентният, участващ в изработването на проект-конституцията, професор Стефан Баламезов, в своите бележки върху „Проекта за нова конституция“, публикувани във в. „Изгрев“ от 12, 13, 14, 15 и 16 март 1947 г.

Той казва: „В България правата на гражданите са били жестоко нарушавани; държавни процеси, присъди — нищо не е вразумявало управниците; а гражданите ставаха все по-безразлични към своите права. Но все пак, все пак ние имаме повече от 60-годишен конституционен стаж, законодателство, теория и практика. Ето защо е недоустоймо, щото в единствен член 78 от проекта да се слееят толкова права — свободи, като печат, слово, събрания, митинги, манифестации, „молби и жалби“. Никакво определение, никаква система — предпазна или наказателна — нищо специално за печата, никаква разлика между събрания и митинги, никакво начало относно манифестациите, никакви, абсолютно никакви гаранции.“

Министър Ради Найденов: Той не разбира, Колю, от манифестации.

Никола Петков (ЗНП): И наистина, докато в търновската конституция са изважени като в гранит правата и свободите на човека и гражданина, изградени върху народния суверенитет и скрепени така, както това правят френската и американската декларации за правата на гражданина — с гаранции — в предложения проект-конституция всичките конституционни гаранции за правата на човека, колкото и в общи фрази да са формулирани, се явяват като твърде несигурни, временни, защото начинът за изменението на конституцията е толкова прост, щото в няколко дни те биха могли да бъдат заменени или унищожени от едно обикновено Народно събрание. Следователно, докато по-рано Народното събрание търсеше да заобиколи някоякога конституцията, когато искаше да гласува някой несъобразен с нея закон, но не можеше да я отмени, сега не съществува нужда от такова заобикаляне, поради лекотата, с която тя може да бъде изменена. Даже външната форма на проекта не е конституционна. Никъде не е прието в конституционен текст да се употребява изразът „и други“, както това е направено в чл. 64 на проекта. Максималната точност и изчерпателност са необходимост за една конституция.

Кои са характерните черти на правителствения проект за конституция?

Първо, пълно сливане на трите власти; второ, липса на гаранции за правата и свободите на човека и гражданина; трето, подчинение на изпълнителната власт — в лицето на правителството — на Народното събрание; четвърто, в същото положение се намира и съдебната власт и прокуратурата. По силата на членове 59 и 61 от проекта, съдните, бидейки изборни, а прокурорите напълно подчинени на главния прокурор, са под пълното пряко влияние и зависи-

мост на господстващата партия. Пето, подчинение на народните представители на избирателите.

В резултат на това подчинено положение, цялата власт се съсредоточава в ръцете на партията, която има мнозинството в Народното събрание. Това дава отпечатък на конституцията — система, присъща на така наречената тоталитарна държава. (Ръкоплескания от опозицията)

Пълно сливане на трите власти. Отдавна е започнат повекът срещу принципа на Монтекио за „разделяне на властите“.

Срещу този принцип най-много се бориха, него унищожиха Мусолини и Хитлер в Италия и Германия, в България — техният васал Борис III с преврата на Кимон Георгиев в 1934 г. и с един нещастен държавник, чисто име днес българският народ едва ли си спомня — д-р Георги Кьосеванов.

В монархическите режими строгото приложение на принципа на Монтекио за разделяне на властите бе необходимо за запазване правата и свободите на гражданите.

В парламентарните режими разделянето на властите се е схващало винаги като независимост на властите, необходима за защита правата и свободите на гражданина, като единствено средство за отстраняване на диктатурата на една от трите власти.

В проекта разделянето на властите отпада.

Ето признанието на един от съставителите му — Иван Харизанов, член от Националния комитет на Отечествения фронт който в статията си „Конституционни проблеми“ във вестник „Изгрев“, от 20 октомври 1946 г., твърди: „В проекта разделянето на властите отпада и навсякъде имаме признанието на принципа — върховенство на парламента“. За всеки българин върховенството на парламента е равнозначещо на диктатура на болшинството.

И затова когато Мусолини и Хитлер завзеха с насилие властта, унищожиха и премахнаха разделянето на властите. Това е отличителната черта на диктатурите.

Резултат на това отпадане на принципа за разделянето на властите в проекта е подчинението на изпълнителната власт, в лицето на правителството, на Народното събрание, което по силата на чл. 40 избира министър-председателя.

Досежко подчинението на народните представители на избирателите — чл. 4 от проекта, така наречният императивен мандат.

Нека дадем думата пак на един от най-добрите наши конституционалисти, проф. Стефан Баламезов, един от съставителите на проекта. Той казва: „Нека се замислим върху отговорността на народните представители пред техните избиратели — императивен мандат, предвиден в чл. 4. Нима народните представители ще станат пълномощници само на тия, които са ги избрали? Какво става тогава с неделимостта на народния суверенитет, защото императивният мандат предполага, че народният суверенитет е поделен на толкова части, колкото избиратели има в държавата, а че народният представител получава своето пълномощие само от тия, които са го избрали? Какво става със свободата на народния представител да обсъжда нуждите на държавата, да разисква и да гласува по убеждение и съвест? Без императивен мандат народният представител е контролиран с оглед на бъдещите избори.“

Министър Ради Найденов: Кога го е писал това?

Никола Петков (ЗНП): „Следователно парламентът не може да не държи сметка за аспирациите на страната, за промените в общественото мнение. Но между депутати и избирателна колегия не могат да се създават отношения на слуга и господар, които отношения фактически ще се сведат дораз до отношения между слуга и местно партийно бюро. И нима отношението на сътрудничество между парламент и общественото мнение не се постига чрез кратката легислатура, т. е. чрез краткия мандат на народните представители, чрез разтурването на парламента, а още по-съвършено — чрез референдум и народна инициатива? Касае се следователно да се помият следните две положения: парламентът да не работи в разрез с общественото мнение, т. е. винаги да държи сметка за него, но да бъде достатъчно самостоятелен и да не следва слуга о това общественото мнение, защото преди всичко още никой не ни е дал шогоде по-ясно, по-точно, по-нагледно определение на това, което се нарича общественото мнение, тъй като то се оформява от култура, морал и интереси.“

Министър Ради Найденов: Кога го е писал това?

Никола Петков (ЗНП): Това го е писал в първия том на своето „Конституционно право“, което сигурно не си го чел и затова не го знаеш. (Ръкоплескания от опозицията)

Министър Ради Найденов: Аз съм го чел. Тогава и ти мислеше като него. Но то е преди 20 години. (Ръкоплескания от мнозинството)

Никола Петков (ЗНП): Това е писано във в. „Изгрев“. — В резултат на това подчинение на народните представители на избиратели, цялата власт е съсредоточена в ръцете на една партия, която има мнозинството в Народното събрание. Това дава именно отпечатък на проекта за конституцията — система на така наречената тоталитарна държава.

Съдебната власт е в същото положение. Членове 59 и 61 от проекта поставят съдния и прокурорски под прякото влияние и в пълна зависимост от господстващата партия.

Проектът прокламира равенството пред закона, свободата на съвестта, правото на безплатно първоначално образование, личната неприкосновеност и т. н., както в търновската конституция. Обаче

в него има съществени отклонения от нея. Отклоненията се състоят в това, че всички конкретни разпоредения на търновската конституция са изоставени, а са оставени само общи формули.

Яни Янев (з): За нея ли плачеш?

Никола Петков (ЗНП): С изоставянето на тези конкретни разпоредения се премахва обаче една много важна от практическо гледище част на конституцията, защото се оставя вече на преценката на властта, докде се простират принципите, които се провъзгласяват в нея в абстрактна форма.

Трябва да се отбележат: първо, по личната неприкосновеност това, че в проекта не се намира текст, който да постановява, че наказателният закон може да разпоредя само за бъдеще, така щото няма пречка, с един закон да се обяви за престъпно едно деяние, което не е било запретиено, когато е било извършено. Също така изоставен е чл. 75, алинея втора, на търновската конституция, който гласи: „Мъчения при каквото и да е обвинение не се допускат, също и конфискуване на имот се запрещава.“ Следва, че не са противни на конституцията според проекта. Не се намира в проекта и принципът на чл. 78, алинея втора: „Не могат да се създават изключителни съдилища или следствени комисии под какъвто предлог и под какво и да е наименование.“ Следва, че е допустимо да се назначат специални следствени органи и специален извънреден съд, за да бъде осъдено определено лице — така че съставът на съда ще бъде избран ad hoc.

По правото на събранията. Според чл. 82 на търновската конституция „Жителите на българското царство имат право да се събират мирно и без оръжие, за да обсъждат всякакви въпроси, без да искат по-напред за това позволение.“ Проектът казва само, че се гарантира свободата на събранията, но понеже не е казано, че те могат да стават без предварително позволение, следва, че за съставителите на проекта това предварително позволение не е ограничаване за свободата на събрания. И фактически, макар още конституцията да не е влязла в сила, това е така. Туй могат да кажат всички.

По правото на сдруженията. Чл. 83 на търновската конституция гласи: „Българските граждани имат право да съставляват дружества без всякакво предварително разрешение.“ В проекта думите „без всякакво предварително разрешение“ отсъствуват. Ясно е, че за съставителите на проекта това не е ограничение на правото за сдружавания.

По свободата на печата. Изпуснати са конкретните разпоредби на членове 79 и 81 на търновската конституция. „Никаква цензура не се допуска, също и никаква залог не се иска от писателите, издателите и печатарите. Когато писателят е познат и живее в царството, издателят, печатарят и раздавачът няма да се преследват“, и „Престъплението по дела за печата се съдят по закона в общите съдебни установления.“ В проекта остава само общата фраза — че свободата на печата е гарантирана, като на властта е оставено да преценява докде отива тази свобода. Особено трябва да се отбележи, че проектът създава възможност да се съдят едновременно за една статия и авторът, и редакторът, и печатарят и разносвачът. Не може да се твърди, че има свобода на печата, когато съгласно днешния закон за печата и проекта за конституция, при всеки написан ред от журналист, последният се излага на затвор. За такъв режим Прудон е казал че „мало моменти, когато е горял от желание да пише срещу шест месеца затвор на ред“. Но в такъв случай упражнението на журнализма изисква героизъм.

По правото на собственост и изобщо на частна инициатива търновската конституция, макар и само в два члена, беше съзряла категорична, като обявяваше собствеността за неприкосновена и определяше как става отчуждаването за държавна и обществена полза. В проекта картината е съвсем друга. Частната собственост е оставена на съвсем задно място. Чл. 7 казва: „Собствеността принадлежи на държавата, общините, кооперациите, обществените организации или на частните физически лица.“ Изглежда, че за съставителите на проекта собствеността е преди всичко държавна и колективна, а на последното място, по изключение, частна. (Възражения от мнозинството)

Такъв текст подхожда на страни, където частната собственост се допуска по изключение.

Думите на чл. 10: „Признават се частната собственост и частният почин в стопанството“ също изглеждат като някаква отстъпка, която се прави, и не дават никаква сигурност по въпроса, какво се разбира под това признаване. Същото може да се каже и за по-нататъшните думи на този член: „Придобитата чрез труд и спестовност частна собственост се ползува с особена защита“ — думи, които оставят на властта да решава, кога собствеността е придобита чрез труд и спестовност и при какъв труд каква собственост се полага.

От мнозинството: А-а-а!

Никола Петков (ЗНП): Вие може да критикувате колкото искате.

Пеко Таков (к): Искате, Вашата собственост да се запази, а не придобитата с труд! Това искате!

Никола Петков (ЗНП): Разпоредбата на чл. 11 „Частните земи принадлежат на тези, които ги обработват“ губи своето значение, като се вземе пред вид, че в чл. 7 се говори преди всичко за собственост на държава, кооперации, обществени организации и общини, и само на последно място за частна собственост. Принципът „Земята за тези, които я обработват“ не може да се смята прокаран, когато земята се схваща, че ще бъде собственост преди всичко на разни юридически личности, които ще я обработват чрез безимотни работници. (Ръкоплескания от опозицията)

Още по-лошо е с наследяването. Придобитата с труд и спестовност собственост ще мо...е ли да минава по наследство, или децата на собственика ще бъдат заставени да си придобиват сама с труд и спестовност нова собственост, която няма да могат да оставят на своите деца? Въпросът не е разрешен. Проектът казва само, че „Правото на наследяване частната собственост се урежда от закона“, което значи, че конституцията развързва напълно ръцете на законодателя. (Възражения от мнозинството)

Всичко това се подчертава още повече от членове 12 и 13, в които се въвежда дирижираното стопанство не като изключение при стопански затруднения, но като редовен конституционен принцип.

„Външната и вътрешната търговия се направлява от държавата“, казва чл. 13; а чл. 12 казва, че „Държавата дава насока на целия стопански живот и стопанско развитие на страната“. При това положение явява се въпросът: има ли някакви граници за държавната намеса в някакво запазено поле за частния почин в стопанството?

Правителственият проект за конституция не отговаря на волята на българския народ.

Ако тази воля на българския народ бе свободно изразена в изборите за Велико народно събрание, тя щеше да одобри проекта за конституция, който Българският земеделски народен съюз изработи и ме удостои с голямата чест да прочега пред Великото народно събрание. (Продължителни ръкоплескания от опозицията) (Чете)

„ПРОЕКТ ЗА КОНСТИТУЦИЯ НА НАРОДНАТА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Глава I

Основни начала

Чл. 1. България е народна република с демократично парламентарно управление.

Чл. 2. Народната република България е свободна държава, независима, единна и неделима национална общност и се управлява по конституцията и издадените според нейните предписания закони.

Чл. 3. Цялата власт произтича от народа и принадлежи на народа. Никаква част от народа и никое лице не може да си присвои упражнението ѝ.

Властта на органите, учредени от конституцията, се упражнява по реда, установен в нея. Случаите, в които става допитване до народа, са предвидени в конституцията, а редът — в закон.

Чл. 4. Изменението на територията на Народната република България по каквато и да е причина, както и сключването на договори за федеративни или конфедеративни връзки с други държави, може да стане само по решение на Великото народно събрание.

Чл. 5. Територията на Народната република България административно се дели на окръзи, околии и общини.

Особен закон ще се изработи за това административно деление върху началата на самоуправлението. (Ръкоплескания от опозицията)

Чл. 6. Изпълнителната власт е поверена на правителството и се упражнява под върховния надзор на председателя на републиката, от Министерския съвет и от надлежния министър според постановленията на конституцията.

Чл. 7. Законодателната власт се упражнява от Народното събрание. Законодателната инициатива принадлежи на правителството и Народното събрание поотделно.

Чл. 8. Съдебната власт е независима и вън всичката нейна ширина се упражнява от съдилищата, установени с закон. Те издават своите присъди, решения и постановления в името на Народната република България.

Чл. 9. Конституцията се прилага цялостно върху територията на Народната република България. Тя не може да бъде отменявана нито изцяло, нито отчасти.

Глава II

Върховна власт

Чл. 10. Върховната власт принадлежи на народа и се осъществява чрез допитване до народа и чрез избори за народни представители със свободно, всеобщо, равно, пряко и тайно гласоподаване.

Чл. 11. Органи на върховната власт са:

- Председател на републиката,
- Народно събрание,
- Велико народно събрание,
- Министерски съвет,
- Съдилища.

Глава III

Председател на републиката

Чл. 12. Председателят на републиката представлява държавата във всички случаи, предвидени в конституцията и законите.

Чл. 13. Председателят на републиката се избира от Великото народно събрание с тайно гласуване и с мнозинство на повече от 2/3 от всички членове на Събраниято. Ако при първото гласуване не се получи необходимото мнозинство, то се повтаря и се счита за избран получилият повече от половината от гласовете на всички членове на Великото народно събрание.

За председател на републиката може да бъде избран всеки български гражданин, който е избран за народен представител.

Чл. 14. Председателят на републиката се избира за пет години. Той изпълнява длъжността си, докато се избере нов председател.

Председателят на републиката може да бъде преизбран само един път.

Чл. 15. Председателят на републиката, преди да встъпи в длъжност, полага пред Великото народно събрание следната клетва,

„Заклевам се в името на Народната република България да спазвам точно конституцията и законите в страната и при всичките си действия да се ръководя от интересите на народа. Заклех се“.

Чл. 16. Председателят на републиката:

1. Свиква Народното събрание и открива сесията по доклад на Министерския съвет най-късно тридесет дни от произвеждане избора.
2. Насрочва изборите за Народно и Велико народно събрание по доклад на Министерския съвет.
3. Назначава и уволнява министър-председателя и по негово предложение назначава и уволнява министрите.

От мнозинството: А-а-а!

Никола Петков (ЗНП): „4. Подписва приетите от Народното събрание и от Великото народно събрание закони заедно с надлежния министър.“

5. Упражнява общ надзор над дейността на всички министри, като изисква и приема доклади и в случай на несъгласие с тях препраща разпоредбата на отделните министри за ново разрешаване от Министерския съвет.

6. Раздава ордени и други почетни знаци и отличия, съгласно особите закони.“

Яни Янев (з): Нали сте против ордени!

Никола Петков (ЗНП): „7. Разпуска Народното събрание.“

Чл. 17. Председателят представлява републиката в международните отношения и по представление на Министерския съвет назначава и уволнява пълномощните министри, извънредните пратеници и консулите в чуждите страни и приема акредитираните към него чужди дипломатически представители.

Той сключва договори с другите държави, които имат сила, след като се одобрят от Народното събрание.

Чл. 18. Председателят на републиката обявява война и сключва мир само след предварително решение на Народното събрание.

Той назначава главнокомандуващ на войската по представление на Министерския съвет и със съгласие на Народното събрание.

Чл. 19. По доклад на Министерския съвет и под негова обща отговорност председателят на републиката обявява обща или частична мобилизация и военно положение, но само за да бъде отблъснато нападение срещу държавата или поради наложило се неотложно изпълнение на междудържавни задължения и то само когато Народното събрание е във ваканция или разпуснато, или поради извънредни причини не може да се събере на заседание.

Председателят на републиката в такъв случай взема всички мерки и разпорежда да се свика веднага Народното събрание, за да потвърди или отмени мобилизацията или военното положение.

Чл. 20. Председателят на републиката упражнява правото на пълно или частично помилване и може да заменява наложените от съдилищата наказания съгласно реда, установен от законите.

Чл. 21. За да бъде действителен всеки официален документ, подписан от председателя на републиката, трябва да бъде приподписан от всичките министри, или само от надлежния министър.

Чл. 22. В случай на смърт, на подаване на оставка на председателя на републиката или на невъзможност да изпълнява длъжностите си, поради болест или отсъствие от страната, до избор на нов председател или до отстраняване невъзможността да изпълнява функциите си, длъжността му се изпълнява от първия председател на Върховния касационен съд.

Чл. 23. Председателят на републиката не може да бъде задържан и срещу него не може да бъде возбуждано преследване, докато изпълнява длъжността си.

Чл. 24. За всяко действие, с което нарушава конституцията, председателят на републиката отговаря наказателно пред Конституционен съд. Съдът се състои от: първия председател на Върховния касационен съд, като председател, и членове: председателите на отделения при същия съд и толкова съдебни заседатели, избрани от Народното събрание. Обвинението се возбужда по решение на последното с мнозинство от 2/3 на всички народни представители и се поддържа от особен обвинител, избран от Народното събрание.

За извършено престъпление наказанието са: временен или доживотен строг тъмничен затвор с лишаване от граждански и политически права.

Глава IV.

Правителство

Чл. 25. Правителството се състои от председателя, подпредседателя и на Министерския съвет и министрите.

Министър-председателят и подпредседателите на Министерския съвет могат да бъдат и министри без портфейл.

Министерствата са: 1. Министерство на външните работи и изповеданията; 2. Министерство на вътрешните работи; 3. Министерство на народната просвета; 4. Министерство на финансите; 5. Министерство на правосъдието; 6. Министерство на народната отбрана; 7. Министерство на търговията и промишлеността; 8. Министерство на земеделието и държавните имоти; 9. Министерство на обществените сгради, пътищата и благоустройството; 10. Министерство на железниците, пощите и телеграфите; 11. Министерство на народното здраве и 12. Министерство на социалните грижи и труда.

Чл. 26. Министър-председателят се назначава от председателя на републиката с одобрение от Народното събрание.

Чл. 27. Министър-председателят посочва министрите, които се назначават от председателя на републиката. Тяхното назначение също трябва да получи одобрението на Народното събрание.

Министрите могат и да не бъдат народни представители.

Чл. 28. Министър-председателят представлява правителството и излага неговата програма пред Народното събрание, което му дава или отказва доверие.

За тая цел Народното събрание трябва да бъде свикано на заседание най-късно три дни след съставянето на новото правителство.

Чл. 29. Министър-председателят и министрите полагат пред Народното събрание следната клетва:

„Където се в името на народа и Народната република България, че ще им служи предано и всеотдайно, че в своята дейност като министър, ще имам пред очи моето общонародните и държавни интереси, че ще спазвам строго законите на Народната република и ще полагам всички усилия за защита на свободата и независимостта на отечеството. Заклех се“.

Чл. 30. Правителството ръководи управлението на държавата и неговите клонове, взема мерки за осъществяване на общия стопански план и на държавния бюджет и блн за изпълнението на законите. Правителството издава, в рамките на действащите закони, правилници, наредби и постановления и извършва всички административни действия.

Чл. 31. Войската се намира под върховното ръководство и надзор на председателя на републиката и Министерския съвет.

Чл. 32. Министрите са съвкупно и солидарно отговорни пред Народното събрание за общата политика на правителството и поотделно за своите лични действия в управлението.

Чл. 33. Всеки народен представител има право да отправя питания и запитвания до правителството или членовете му; последните са длъжни да отговарят в срока, предвиден в правилника за вътрешния ред на Народното събрание.

Чл. 34. Министър-председателят може по своя инициатива или по решение на Министерския съвет да поставя пред Народното събрание въпрос за доверие към правителството. Въпрос за доверие може да се поставя и чрез запитване от всеки народен представител.

Чл. 35. Решението за гласуване недоверие на правителството се взема с мнозинство на повече от половината на всичките народни представители.

Въпросът за недоверие се поставя на гласуване най-малко два дни след приключване на разискванията.

Чл. 36. Гласуването на недоверие на правителството има за последица слагане оставката му, а гласуване недоверие на отделен министър има за последица излизането му от правителството.

Чл. 37. Министрите отговарят за престъпленията, извършени от тях при изпълнение на длъжността си.

Възбуждане на наказателно преследване става само по решение на Народното събрание с мнозинство повече от половината от всички народни представители.

Следствието се води от комисия от шест народни представители, посочени от Народното събрание, един от които се избира за държавен обвинител.

Чл. 38. Привлечените под наказателна отговорност министри се съдят от държавен съд, който се състои от: първия председател на Върховния касационен съд като председател, и членове: пет съдии, избрани от общото събрание на същия съд, и пет съдебни заседатели, избрани от Народното събрание. Държавният съд сам си изработва правилата на съдопроизводството. Осъденият министър може да бъде помилан само от Народното събрание.

Чл. 39. Длъжностните лица полагат клетва за вярност на Народната република. Те отговарят за виновни действия по служба съобразно с действащите закони наказателно, граждански и дисциплинарно.

Глава V.

Народно събрание

Чл. 40. Народното събрание се избира за 4 години. То се състои от народни представители, избрани от народа по един на 25.000 жители.

Чл. 41. Изборите се извършват по избирателен закон със свободно, всеобщо, равно, пряко и тайно гласоподаване при пропорционално пресмятане на получените гласове.

Гласоподаването става само с установената в избирателния закон избирателна книжка, издадена от общината по местожителството на избирателя, и то в самото местожителство.

Председатели на изборни бюра при избиране на Обикновено и Великото народно събрание може да бъдат само съдии и адвокати. (Възражения от мнозинството) — Има ги достатъчно, бъдете спокойни.

Чл. 42. Избиратели са български граждани без разлика на пол, народност, вероизповедание, образование, занятие, имотно състояние, обществено положение и произхождение, навършили 19 години до три месеца преди произвеждане на избора, по избирателни списъци, окончателно приключени два месеца преди произвеждане избора.

От мнозинството: Къде остава народният елемент!

Никола Петков (ЗНП): „Избираеми са всички избиратели, навършили 25-годишна възраст.“

Поставените под запрещение и лишаване от граждански и политически права не могат да бъдат избиратели и избираеми.

Лица, които заемат държавна и общинска служба, освен министрите и професорите, за да бъдат избирани, трябва да полагат оставка и да изпуснат службата най-късно 10 дни след определяне деня на изборите.“

Яни Янев (з): (Казва нещо)

Никола Петков (ЗНП): Даже и глупави могат да бъдат. И ти си тук. (Ръкоплескания от опозицията)

Яни Янев (з): Това е Франковска конституция!

Никола Петков (ЗНП): „Чл. 43. Народните представители представляват не само своите избиратели, но и целия народ.“

Народните представители имат пълна свобода, според собственото си убеждение и съвест, да обсъждат всички въпроси, засягащи народа и републиката.

Чл. 44. Народното събрание заседава от 15 ноември до 15 април. То само изработва правилника за вътрешния си ред, определя своята работа и ваканцията си.

При нужда председателят на републиката, по доклад на Министерския съвет, може да свика Народното събрание във всяко време на извънредна сесия.

Чл. 45. Веднага след откриването си Народното събрание, под председателството на най-стария народен представител, избира с тайно гласоподаване и с мнозинство от всички народни представители бюрото на Народното събрание.

След като се избере бюрото на Народното събрание, народните представители подгизат следната клетва:

„Кълна се в името на народа и Народната република България да пазя и да браня конституцията и при изпълнение на дълга си в това Събрание, по разум и съвест, да имам пред очи само общото благо на народа и отечеството. Заклех се.“

Чл. 46. Народното събрание:

Разглежда и гласува законите. Това си право то не може никому да прехвърли;

Решава за свикване на Великото народно събрание, определя деня на изборите за него и дневния му ред;

Решава допитване до народа и определя деня на произвеждането му;

Обсъжда и гласува стопанския план на държавата (Смях от мнозинството);

Решава и одобрява сключените от правителството международни и търговски договори;

Одобрява назначението на министри от председателя на републиката и изказва недоверие на министрите;

Решава за политическата и законодателна отговорност на министрите и ги предава на съд;

Избира първите председатели на Върховния касационен съд и Върховния административен съд измежду най-достоините съдии на републиката от Върховния касационен съд, от Върховния административен съд, от апелативните съдилища и измежду изтъкнатите членове на адвокатската колегия, с най-малко 20-годишна съдийска служба или адвокатска дейност;

Дава амнистия;

Опрощава или намалява несъбрани данъци и изостанали взимания на държавата.

Чл. 47. Без предварително съгласие на Народното събрание не може да бъде обявена война и да се сключи мир.

Народното събрание решава да се обяви обща или частична мобилизация и да се обяви военно положение в страната или в част от нея, поради интерес на народната отбрана или на обществен ред.

За задълженията на гражданите и за правата на длъжностните лица при военно положение се изработва особен закон.

Чл. 48. Народното събрание единствено се произнася за правилността на изборите за народни представители. То проверява и утвърждава изборите най-късно в тримесечен срок от свикването му.

Чл. 49. Законодателната инициатива принадлежи на правителството и на народните представители.

Законопроектите, внесени от народните представители, трябва да бъдат подписани най-малко от 1/10 от всички народни представители.

Чл. 50. Народното събрание може да заседава, ако присъствуват повече от половината народни представители. То взема решенията си с обикновено мнозинство от присъстващите народни представители, освен когато конституцията изисква друго мнозинство.

Чл. 51. Заседанията на Народното събрание са публични. Тайни заседания може да има само, когато то реши.

Чл. 52. Народното събрание може и е длъжно да прави анкети по всички въпроси чрез особени комисии, включващи представители на всички парламентарни групи пропорционално, ако 1/5 от народните представители поискат това.

Всички органи на властта и частни лица са длъжни да дават сведения и да представят исканите от анкетните комисии книжа и документи.

Чл. 53. Всеки член на Народното събрание изказва свободно своето мнение и гласува по свое убеждение и съвест.

Никой не може да иска от него сметка за изказаното мнение или да повдига за това срещу него преследване.

Народните представители 5 дни преди откриването на заседанието и през всичкото време, докато трае мандатът им, не могат да бъдат задържани, затваряни и съдени без съгласието на Народното събрание, а ако то не заседава — без съгласието на неговото бюро, и то само в случаите, когато се обвиняват в престъпление, за което наказателният закон предвижда най-тежките наказания.

За политически престъпления народните представители не могат да бъдат съдени (Ръкоплескания от опозицията), задържани и затваряни, докато трае мандатът им.“ (Възгласения от мнозинството)

Димитър Георгиев (к): Значи, и предател да е, трябва да бъде търпян!

Никола Петков (ЗНП): „Чл. 54. Народното събрание се разпуска след изтичане на мандата му или преди това, по решение на председателя на републиката, взето въз основа на доклад на Министерския съвет.“

Народното събрание, което е разпуснато или на което мандатът е изтекъл, може да бъде отново свикано на заседание и срокът на действията му продължени от председателя на републиката по доклад на Министерския съвет, но само в случай на война.

Най-късно след изтичане два месеца от разпускането и три месеца от прекратяването на военните действия трябва да се произведат нови избори.

Чл. 55. Народните представители получават възнаграждения съгласно закона.

Глава VI

Велико народно събрание

Чл. 56. Великото народно събрание се свиква да избере председател на републиката, да измени конституцията или територията на републиката, както и да реши сключването на договори за федеративни или конфедеративни връзки с други държави.

Чл. 57. Великото народно събрание се състои от представители, избрани направо от народа. Числото на тия представители е равно на двойното число на представителите на обикновено Народно събрание, като се избират по двама души на всеки 25.000 жители.

Чл. 58. Великото народно събрание разглежда само ония въпроси, за които е било свикано, и веднага да се разпуска, щом привърши работата си.

Решенията си за изменението на конституцията и на територията на републиката, както и решенията за сключване договори за федеративни и конфедеративни връзки с други държави Великото народно събрание взема с мнозинство от 2/3 от всички народни представители.

Избирането на народни представители за Велико народно събрание става според избирателния закон.

По отношение на Великото народно събрание се прилагат и членовете 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 48, 53 и 55, отнасящи се до обикновеното Народно събрание.

Глава VII

За вярата

Чл. 59. Народната вяра в републиката е православно-християнска от източно вероизповедание.

Всички вероизповедания са напълно свободни, стига изпълнението на техните обряди да не нарушава съществуващите закони.

По вероизповедни причини никой не може да се откаже от изпълнението на задълженията си по действащите закони.

Чл. 60. Църквата е отделена от държавата и се управлява съобщно със своя устав.

Глава VIII

За законите

Чл. 61. Народната република се управлява точно според законите, които се издават и обнародват по начина, показан в конституцията.

Чл. 62. Нито един закон не може да се издаде, допълни, измени или отмени, докато не се обсъди и приеме от Народното събрание в три четения.

Народното събрание тълкува истинския смисъл на законите.

Правилниците и наредбите, които издава правителството, не могат да противоречат, нито да допълват издадените закони.

Чл. 63. Приетите от Народното събрание закони се представят на председателя на републиката за утвърждаване.

Чл. 64. След като се утвърди от председателя на републиката законът, в пълния му текст, се обнародва. При обнародването на закона трябва да се каже, че той е редовно приет от Народното събрание.

Никой закон няма сила и действие, докато не се обнародва. Законът влиза в сила най-рано три дни след обнародването му.

Чл. 65. Правителството взема потребните мерки и разпорежда да се постави всеки закон в действие. Всяко забавяне в това отношение влече наказателна отговорност на министрите.

Чл. 66. Издаване на закон с обратна сила е забранено.

Глава IX

Местни органи и власти

Чл. 67. Окръзите и общините се управляват върху началата на самоуправлението от избрани окръжни и общински съвети.

Особен закон урежда устройството и избирането на съветите, а самите избори се извършват според чл. 41 от конституцията.

Избиратели и избираеми за окръжни и общински съветници са всички български граждани, съгласно чл. 42 от конституцията.

Глава X

Съд и прокуратура

Чл. 68. Съдилищата и прокуратурите при тях прилагат законите точно и еднакво към всички граждани. Съдите и прокуратурите са несменяеми и независими при правораздаването. (Ръкоплескания от опозицията) Те произнасят присъдите и решенията си в името на Народната република България.

Несменяемостта на съдиите и прокурорите се урежда със закона за устройството на съдилищата.

Чл. 69. В правораздаването участват и съдебни заседатели. Случаите и редът на това участие се определят от особен закон.

Чл. 70. Върховният съдебен съвет представя за назначаване, повишаване и уволняване всички съдии и прокурори, съгласно закона за устройството на съдилищата.

Той се състои от 6 члена, избрани от Народното събрание, двама члена, посочени от председателя на републиката, един професор, избран от юридическия факултет при Софийския университет, трима представители на Съюза на съдиите и трима представители на Съюза на адвокатите.

Членовете на Върховния съдебен съвет се назначават с указ.

Министърът на правосъдието е по право член и председател на Върховния съдебен съвет.

Чл. 71. Устройството на съдилищата, условията за реда на назначаването на съдиите и прокурорите, тяхното повишение, преместване и уволнение се уреждат от закона за устройството на съдилищата.

Не могат да се създават изключителни съдилища или следствени комисии под никакъв предлог и под каквото и да е наименование.“ (Ръкоплекскания от опозицията)

Владимир Димчев (к): Когато стане нужда — може и Народен съд.

Никола Петков (ЗНП): „Върховният касационен съд в общо събрание на всичките си членове е компетентен да се произнася кой закон е противен на конституцията и да постановява неприлагането му. (Ръкоплекскания от опозицията)

Върховният касационен съд може да бъде сезиран с искане да се произнесе по алинея първа: от министъра на правосъдието, от Върховния административен съд, от всяко отделение на Върховния касационен и Върховния административен съд, от отделенията на апелативните съдилища, от общите събрания на областните съдилища и от всеки пряко заинтересуван гражданин.“ (Ръкоплекскания от опозицията)

Димитър Димев (к): Много ви се иска!

Министър Антон Югов: Обаче и това няма да им помогне!

Никола Петков (ЗНП): „Чл. 73. Учредява се съдебна милиция, която е в подчинение и разпореждане на министъра на правосъдието. Особен закон урежда нейните функции и задължения“

Яни Янев (з): Това е твоята демокрация!

Никола Петков (ЗНП):

„Глава XI

За държавните имоти

Чл. 74. Държавните имоти принадлежат на Народната република и могат да се използват само за държавни и обществени нужди. Начинът, по който ще се използват, отстъпват и залагат тя имоти, както и разпорежданията с приходите от тях, се определя с особен закон.

Държавните имоти се управляват от надлежния министър.

Глава XII

За гражданите на Народната република България

Чл. 75. Всички родени в България, които не са приели друго поданство, също и ония, които са родени другаде от родители български поданици, са поданици на Народната република България.

Чл. 76. Чужденци могат да приемат българско поданство според правилата на особения закон.

Чл. 77. Всеки поданик на Народната република може да се откаже от българското си поданство само съобразно закона, и то след като е отслужил военната си повинност и изпълнил другите си задължения към държавата.

Чл. 78. Титли за благородство и други подобни отличия не съществуват и не се признават в Народната република България. (Ръкоплекскания от опозицията)

Чл. 79. Само българските поданици могат да заемат държавна, обществена и военна служба. (Ръкоплекскания от опозицията)

Чуждите поданици могат да се приемат на служба само с разрешението на Народното събрание.

Чл. 80. С политически права се ползват само гражданите на Народната република България, а с граждански права се ползват всички живущи в границите на България, съобразно с действащите закони.

Министър Антон Югов: Това мирише на Хитлеровата расова теория.

Никола Петков (ЗНП): „Чл. 81. Законите за благоустройството и полицейските закони са еднакво задължителни за всички, които живеят в границите на Народната република.

Чл. 82. Всички недвижими имоти, които се намират в границите на Народната република, макар и да са собственост на чужденци, се уреждат от българските закони.

Чл. 83. За всички други случаи положението на чужденците се урежда от особен закон.

Глава XIII

За собствеността

Чл. 84. Частната собственост е неприкосновена. (Ръкоплекскания от опозицията. Възражения от мнозинството)

Чл. 85. Правото на наследяване на частната собственост е неограничено.

Чл. 86. Принудително отстъпване на имот и ограничение на правото на собственост могат да стават само заради държавна и обществена нужда, и то срещу справедливо и предварително заплащане или замяна. Начините за това се уреждат с особен закон.

Чл. 87. Принадлежат на държавата всички подземни природни богатства, чието стопанисване се налага от държавна и обществена нужда.

Държавна собственост са също така железопътните и въздушни съобщения, пощите, телеграфите, телефоните и радиоразпръскването.

Чл. 88. Частните земи и гори принадлежат на тези, които ги обработват или ги използват за прехрана.

Законът определя случаите, при които неземеделците и негоряните могат да притежават земи и гори, както и размера на същите.

Независимо от начина на обработването и използването им, частните земи и гори, в размер определен от особен закон, не могат да бъдат отчуждавани по чл. 86 от конституцията, освен за държавни съобщителни средства.

Глава XIV

За данъците, бюджета и държавните заеми

Чл. 89. Всички граждани на Народната република България, без никакво изключение, са длъжни според стопанската си мощ да плащат определените от законите данъци прогресивно и берии.

Никакви плащания и повинности не могат да се налагат на гражданите, освен чрез закон.

Чл. 90. Бюджетът на държавата се разглежда и одобрява от Народното събрание член по член. Законът за бюджета може да съдържа само нареждания от финансово естество.

За съставянето на бюджета и за внасянето за разглеждане и одобрение от Народното събрание, както и за отчитане по упражнението му, се изработва особен закон.

Чл. 91. Народното събрание разглежда и одобрява закона за упражнението на бюджета, след като получи отчета на Върховната сметна палата.

То може да натоварва Върховната сметна палата с анкети по приходите и разходите на държавата, както и по състоянието на държавното съкровище и държавните стопанства.

Чл. 92. Държавни заеми се сключват с одобрението на Народното събрание.

Глава XV

Обществено и стопанско устройство

Чл. 93. Външната и вътрешна търговия са свободни.“ (Ръкоплекскания от опозицията).

От мнозинството: А-а-а!

Министър Антон Югов: Вижте кои ръкоплекскат!

Никола Петков (ЗНП): „Държавата направлява търговския обмен с чужбина или вътре в страната, съобразно с интересите на общото народно стопанство. (Ръкоплекскания от опозицията)

Държавата може да запази за себе си изключително правото да търгува с всичко, което има съществено значение за народното стопанство, за народното здраве и за сигурността на страната.

Чл. 94. Забранява се образуването и съществуването на частни монополни организации.“ (Ръкоплекскания от опозицията. Възражения от мнозинството)

Министър Антон Югов: За монопола само двама му ръкоплекскат,

Димитър Георгиев (к): Туй е малко демагогия вече.

Яни Янев (з): Кой ти написа тази конституция, Кольо? !

Никола Петков (ЗНП): „Чл. 95. Държавата дава насока на стопанския живот и стопанското развитие на страната чрез общ стопански план. С него държавата обединява усилията на всички свои граждани и поставя в хармония дейността на държавните учреждения, на кооперативните предприятия и на частния стопански почин с оглед на общия интерес и за повдигане на народното благосъстояние.

Държавата насърчава и подпомага кооперативните сдружения и всички полезни инициативи (Ръкоплекскания от опозицията) в стопанската област.

Чл. 96. Трудът в Народната република България е свободен и е основен общественостопански фактор.“

Министър Антон Югов: Работникът може да работи, може и да гладува!

Никола Петков (ЗНП): „Физическият и умствен труд, творческите и организаторски способности на физическите и умствени работници се ползват с особена закрила на държавата.

Държавата насърчава професионалните сдружения на трудещите се; те имат право на стачка.“ (Продължителни ръкоплекскания от опозицията)

Министър Антон Югов: Интересно кой ще прави стачки! Кочо Бонев навярно и Рангел Даскалов!

Димитър Котев (к): Вестникът и затуй не излиза — работниците стачкуват. Защо се сърдиш? (Оживление всред мнозинството. Възражения от опозицията)

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни)

Никола Петков (ЗНП): „Задължително прикрепване към стопанства, фабрики, работилници и учреждения не се допуска. В Народната република България за работниците в индустриалните големи предприятия се гарантират: максимален работен ден“...

Цола Драгойчева (к): Това вече е искрено!

Никола Петков (ЗНП): „... минимална месечна заплата, достатъчна да осигури на работника и семейството му добър и достоеен живот определена едновременно непрекъсната седмична почивка“... (Ръкоплескания от опозицията)

Яни Янев (з): Какво ръкоплеските, това е Бурова конституция!

Никола Петков (ЗНП): „... определен платен годишен стъпук, както и всички други права, установени в законите. Забранено е използването на детския труд в производството.

Глава XVI.

Права и задължения на гражданите

Чл. 97. Всички граждани са равни пред закона. (Ръкоплескания от опозицията) Не се признават никакви привилегии, основани на народността, произхода, вярата или имотното състояние. Нито със закони, нито с приложението им преимущества за никого не могат да се създават. (Ръкоплескания от опозицията)

Всяки проповед на расова, религиозна или национална ненавист се наказва от закона.

Чл. 98. Бракът се урежда с особен закон.

Един от мнозинството: Ти семеен ли си?

Никола Петков (ЗНП): Не се сърдете, и госпожата не е женена.

(Сочи народната представителка Цола Драгойчева. Възражения от мнозинството)

Той е основата на семейния живот за запазване и увеличение на народа и се ползва с особено покровителство на закона.

Задачата на държавата е да запазва, да оздравява и социално да насърчава семейството.

Жената има еднакви права с мъжа.

Чл. 99. Възпитанието на децата е върховна длъжност и естествено право на родителите. (Ръкоплескания от опозицията)

Държавата покровителства наравно детето с майката.

Чл. 100. На всички граждани се обезпечава пълна свобода на съвестта, изповеднието и на убежденията. (Ръкоплескания от опозицията)

Чл. 101. Всички граждани имат еднакво право на образование. Образованието е свободно и демократично. (Ръкоплескания от опозицията)

Първоначалното и прогимназиално образование са задължителни и безплатни.

Училищата са държавни. Частни училища могат да съществуват само с разрешение на държавата и под неин контрол.

Образованието се урежда с особен закон за народната просвета.

Чл. 102. Държавата е длъжна да се грижи за развитието на науката, изкуствата и общата култура на народа, като подпомага проявите се в тези области.

Чл. 103. Държавата се грижи за народното здраве, като урежда и ръководи нужните служби и институти, разпространява здравна просвета сред народа и полага особени грижи за телесното възпитание на младежта.

Чл. 104. Държавата е длъжна да създава възможност на всеки гражданин свободно да се труди според неговите сили, способности и занятие. (Ръкоплескания от опозицията)

Министър Антон Югов: А рентниерите могат да живеят на гърба на другите!

Никола Петков (ЗНП): А Вие на гърба на пролетариата!

Чл. 105. Гражданите имат право на пенсия и помощ в случай на болест, инвалидност и старост.

Това право държавата обезпечава с общи осигуровки и достъпна медицинска помощ.

Чл. 106. Личността е свободна и неприкосновена. (Ръкоплескания от опозицията)

Никой не може да бъде задържан повече от 24 часа без постановление на съда. (Ръкоплескания от опозицията)

Наказания могат да се налагат само за деяния, които преди извършването им са обявени за престъпни, и въз основа на съществувалите закони. (Ръкоплескания от опозицията)

Наказанията са лични и съответни на престъпленията. Те трябва да целят, освен наказанието, и превъзпитанието на престъпника, особено на непълнолетния.

Министър Антон Югов: Отричате даже и чл. 4 от мирния договор.

Никола Петков (ЗНП): „Наказания за престъпни деяния се налагат само от съдилищата.

Всеки гражданин има право на защита пред всички съдебни и административни власти.

Чл. 107. Всички български поданици, които се намират в чужбина, се ползват от закрилата на държавата.

В Народната република България чуждите поданици се ползват с право на убежище, когато са преследвани по политически и верски причини.

Чл. 108. Гражданите избират свободно своето местожителство. (Ръкоплескания от опозицията)

Жилището е неприкосновено. (Ръкоплескания от опозицията)

Никой не може да влезе в чуждо жилище или помещение, нито да извършва претърсване, против волята на техния обитател, без предвиденото от закона решение на съда.

Претърсванията нощно време от 20 до 7 часа са забранени. (Ръкоплескания от опозицията), освен в случай на задръжано престъпление. (Ръкоплескания от опозицията)

Всяко претърсване става само в присъствието на двама граждани и представителя на общината. (Ръкоплескания от опозицията)

Чл. 109. Тайната на писмата и другите съобщителни средства е запазена и неприкосновена. (Ръкоплескания от опозицията), освен във време на война.

Нарушителите се наказват по закон.

Чл. 110. Българските граждани могат свободно и без предварително разрешение и уведомление да образуват всякакви дружества, организации и сдружения, стига само те да не противоречат на конституцията. (Ръкоплескания от опозицията)

Чл. 111. Гражданите на Народната република България са свободни да изказват своите мнения, убеждения и прещенки.

Държавата гарантира свободата на слово, събрания, печат, сдружаване, съвест и вероизповедание. (Ръкоплескания от опозицията)

Чл. 112. Гражданите на Народната република България имат право да се събират мирно и без оръжие на събрания, за да обсъждат всякакви въпроси, без да искат предварително разрешение. (Ръкоплескания от опозицията. Възражения от мнозинството)

Събранията вън от зданията, под открито небе, се съобразяват с закона.

Всяко смущение, нападение и разтурване на събрания, манифестации и религиозни служби и шествия е престъпно и се наказва. (Ръкоплескания от опозицията)

Чл. 113. Печатът е свободен. Никаква цензура не се допуска и никакъв залог не се иска от писателите, издателите и печатарите. (Ръкоплескания от опозицията)

Когато писателят е познат и живее в републиката, издателят, печатарят и раздвачът няма да се преследват.

Престъпленията по печата се съдят по общия наказателен закон от общите съдилища. (Ръкоплескания от опозицията)

Всякакви пречки при ползуването от хартия, печатане, издаване и разпространение на печатни произведения се наказват. (Ръкоплескания от опозицията)

Цола Драгойчева (к): В конституцията се пише за хартията!

Никола Петков (ЗНП): Докато има такива управници като вас, и други работи ще се пишат! (Ръкоплескания от опозицията)

Димитър Котев (к): Да отидеш и си вземеш хонорара от в. „Стершел“, задето му даваш материали.

Цола Драгойчева (к): Себе си не уважавай!

Никола Петков (ЗНП): „Чл. 114. Гражданите имат право да подават лично или групово молби, тълби и петиции до и против органите на държавната власт.

Засегнатите граждани имат право да преследват съдебно служебните лица за провинение по служба и злоупотреба с власт, както и за обезщетение от държавата и виновните служебни лица за причинените им от това вреди. (Ръкоплескания от опозицията)

Чл. 115. Защитата на отечеството е върховен дълг и висша чест за всеки български гражданин. Военната служба и трудовата повинност е задължителна за всеки гражданин според особените закони. (Ръкоплескания от опозицията)

Предателство към отечеството е най-тежкото престъпление към народа. (Ръкоплескания от опозицията)

От мнозинството: Е-е-е!

Димитър Котев (к): За махзарите няма ли нещо?

Никола Петков (ЗНП): „Особен закон определя кои престъпления, извършени от военни лица на действителна служба, се съдят от военни съдилища.

Чл. 116. Наказване със смърт не се допуска. (Ръкоплескания от опозицията)

Мъчения и задържане в помещения, които не са предварително предназначени от закона за целта и при условия вредни за телесното и душевно здраве, се забраняват. (Ръкоплескания от опозицията)

Преследванията за деяния против тази наредба, както и за деяния при и по повод на избори и допитване до народа не се погасяват с давност. (Ръкоплескания от опозицията), деянията не могат да се амнистират, а осъдените не могат да се помилват. (Ръкоплескания от опозицията)

Конфискуване на имот се забранява. (Ръкоплескания от опозицията)

От мнозинството: А-а-а!

Пеко Таков (к). Много хубаво си го написал!

Министър Антон Югов: Пази си апартаментите!

Пеко Таков (к): А ограбените нмоти няма ли да се конфискуват?

Никола Петков (зНП): Това ще го кажете вие, които грабите бега. Вие, които живеете в чужди къщи, вие ще го кажете!

Цола Драгойчева (к): Ние живем под наем.

Пеко Таков (к): Ние нямаме по 20 къщи като тебе.

Яни Янев (з): Ти в чия къща живееш, кажи? — В къщата на Губиделников.

Никола Петков (зНП): „Чл. 117. За всяко действие, извършено от органи, установени от конституцията, както и от всички длъжностни и частни лица с цел да отнемат напълно или отчасти установените от конституцията права на: свобода на словото, печата, събранията, митингите, манифестациите и правото на свободно организиране, първите отговарят наказателно пред държавния съд, а вторите — пред общите съдилища по предвиден в особен закон наказателен ред.“

Особен закон ще определи престъпните деяния и наказанията.

Глава XVII

Герб, печат, знаме, столица

Чл. 118. Гербът на Народната република е златен лъв на тъмно-червено поле.

Чл. 119. На държавния печат е изобразен държавният герб.

Яни Янев (з): Кольо! Кой ти писа тая конституция?

Димитър Котев (к): А счупеният кръст няма ли да го има?

Никола Петков (зНП): „Чл. 120. Знамето на Народната република е трицветно: бял, зелен и червен цветове, поставени водоравно.“

Чл. 121. Столицата на Народната република България е София.

Яни Янев (з): В твоя дом!

Никола Петков (зНП):

Глава XVIII

Изменение на конституцията

Чл. 122. Предложенията за изменение на конституцията стават по същия начин, който е предвиден за издаване на законите.

Чл. 123. Посочените в горния член предложения се считат приети, ако за тях гласуват повече от 2/3 от всички народни представители.

Чл. 124. За разглеждане на приетите според чл. 123 предложения се свиква Велико народно събрание, което с мнозинство от 2/3 от всички народни представители решава въпросите, които се отнасят до изменението на конституцията.

Всички тия, които злословиха, че БЗНС няма проект за конституция, че се задоволява само с отрицателни критики, ще се убедят, че БЗНС е изработил един проект за конституция, в основата на който са легнали най-демократичните принципи, принципите на народовластната идеология. (Ръкоплескания от опозицията) на БЗНС, а именно — пълен народен суверенитет, абсолютна свобода, политически права и свободи за българските граждани, с които се ползват днес гражданите на истинските демократични страни.

Цола Драгойчева (к): Интересно, кои ли са за вас истински демократични страни?

Никола Петков (зНП): Г-да народни представители! Вие сте чели и познавате проекта за конституция на правителството.

Владимир Димчев (к): Не е на правителството, а е на Народното събрание, на неговата комисия.

Никола Петков (зНП): Чухте и проекта на БЗНС.

Проектът на правителството може свободно да бъде наречен в заглавието на неговата глава VII „Преходни конституционни разпоредби“ (ръкоплескания от опозицията) защото всички конституционни гаранции за правата на човека и гражданина са временни, могат да бъдат изменени с обикновен закон и защото начинът на изменението на конституцията е толкова прост, че в няколко дни биха могли да бъдат изменени от едно обикновено Народно събрание.

Правителственият проект има една цел — да се подготвят чрез преходни конституционни форми условия за осъществяването на една идеология — тая на Работническата партия (комунисти). (Ръкоплескания от опозицията)

Министър Антон Югов: Която ти ненавиждаш.

Никола Петков (зНП): Затова и повечето от членовете на правителствения проект за конституция са общи фрази и формули, които могат да служат за мотиви на една конституция, но не и за норми на такава, стичителните белези на която трябва да бъдат максимална точност и изчерпателност относително правата и свободите на гражданите.

Цола Драгойчева (к): За хартията например!

Никола Петков (зНП): Целта на правителствения проект е създаване на така наречената тоталитарна система, системата на еднопартийното управление (ръкоплескания от опозицията) чрез диктатурата на правителствената партия в Парламента. Средствата са: премахване принципа на разделение на властите, подчинение на изпълнителната и съдебна власт чрез членове 40, 59 и 61 от проектът, постепенно премахване на частната собственост и наследяването и липса на гаранции за политическите права и свободи на гражданите.

Проектът за конституция на Българския земеделски народен съюз има за цел да се издигне авторитетът на основния закон на държавата — конституцията, който е поставен над всички власти, органи, личности, домогвания (ръкоплескания от опозицията) и т.мо в рамките на който могат и трябва да се развиват, защитават и прокарват всички разисквания, идеи и реформи.

Да се изправи невъзможно беззаконното отклонение и преустановяване на конституцията от никого и в никакъв случай.

Министър Антон Югов: Това ще стане когато народът се отстрани от управлението.

Никола Петков (зНП): Да се създадат идеални гаранции за свобода, така както са изразени в чл. 4 на френската Декларация за правата на човека и гражданина от 1791 г.: „Свободата се състои във възможността да се прави всичко, което не вреди на другите; уважението на естествените права на всеки човек няма други предели, освен тия, които гарантират на другите членове на обществото голямото от същите права. Тия предели могат да бъдат определени само с закон.“

И за да не може този идеал да бъде потъпкан, да не може да се посяга на свободите, проектът на Българския земеделски народен съюз дава в чл. 72 на всеки пряко заинтересован български гражданин правото да поиска от Върховния касационен съд, установен като конституционен съд, да постанови неоплагането на всеки закон, с който се посяга на свободата на гражданите. (Ръкоплескания от опозицията)

Министър Антон Югов: Върховният касационен съд по-висш орган от Народното събрание!

Никола Петков (зНП): Проектът за конституция на Българския земеделски народен съюз, следвайки примела на твоята теория на търновската конституция и държейки точна сметка за резултатите от историческия подвиг на българския народ на 9 септември — премахването на монархията и създаването на Народната република — цели да превърне тая република в една истински конституционна република, в която гражданите да не знаят що е страх (ръкоплескания от опозицията) в борбата срещу беззаконията и да бъдат готови винаги да рискуват живота си за защита на отечеството си и на свободите си.

Министър Антон Югов: Свободата на престъпниците!

Никола Петков (зНП): Само свободата е единственото средство, с което могат да се създадат такива граждани, само тя е, която ще изгони от душата на българина страха, сервилността и омразата всред и против властта.

Един от мнозинството: А народните врагове какво да се правят?

Никола Петков (зНП): Само конституция, създадена върху основата на политическата и икономическа свобода, върху равенството в правата, ще създаде „чистата и свята“ република на най-големия идеалист, български революционер, Васил Левски. (Ръкоплескания от опозицията)

Такава конституция е проектът за конституция на Българския земеделски народен съюз. (Всички народни представители от опозицията стават прави и продължително ръкоплескат)

Владимир Димчев (к): Ако с този проект излезе пред народът, нямаше да получат и 200.000 гласа.

Коста Лулчев (сЛ): Нямаше да бъдете и 20 души тук. (Ръкоплескания от опозицията)

Д-р Георги Петков (сЛ): Ние ще го пратим всред народа.

Министър Антон Югов: Нямаха кураж да излязат тогава.

Цола Драгойчева (к): Има време народът да чуе проекта ви!

Председателствуваш Атанас Драгиев: Следващото заседание ще се състои утре, петък, 15 ч. Председателството предлага за утрешното заседание следния дневен ред:

Одобрене на предложенията:

1. За одобрение 5. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 12 май 1947 г., протокол № 78 — относно освобождаване от акциз и др. на 10.000 тона цимент.

2. За приемане на държавна служба по ведомството на Министерството на народното просвещение съветската поданица Елена Петровна Самус и германския поланик Вилхелм Карл Юде.

Първо четене на законопроектите; 4

3. За облекчаване на земеделските стопани, пострадали от сушата през 1946 г.
4. За отчуждаване недвижимите имоти, необходими за прокарване нов булевард в гр. Пловдив.
5. За обществени грижи за слепи, глухонеми, морално-паднали лица, бавно развиващи се и морално застрашени лица и юноши.
6. За сключване на безлихвен заем от Дирекцията на труда в размер на 60.000.000 лв. за нуждите на мероприятията „Отдых и култура“ при Министерството на социалната политика.
7. За изменение на закона за осигуряване на умствените работници и допълнение на закона за обществените осигуровки.
8. За разрешаване на Кюстендилското градско общинско управление да сключи заем от Института за обществено осигуряване в размер на 20.000.000 лв.
9. За разрешаване на Поповската градска образцова община да сключи заем в размер на 6.000.000 лв.

Подпредседател: (п) АТАНАС ДРАГИЕВ

10. За разрешаване на Панчаревското селско общинско управление, Софийско, да сключи в размер на 3.000.000 лв.

11. За изменение на закона за отпускане 18.000.000 лв. заем на общинското предприятие за експлоатация на минерални бани в с. Павел баня, Казанлъшко.

12. За намаляване броя на кръчмите и ограничаване на пиенството.

13. Второ четене на законопроекта за уреждане правата на купувачи на недвижими имоти с частни договори.

14. Първо четене проекта за конституция на Народната република България. (Продължение на разискванията)

Моля ония г-да народни представители, които са съгласни с тоя дневен ред, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема. Обявявам заседанието за закрито.

(Закрито в 19 ч.)

Секретари: { (п) ИЛИЯ РАДКОВ
(п) ЕФРЕМ МИТЕВ

Началник на Стенографското отделение: (п) ТОДОР АНГЕЛИЕВ